

МІНІСТЕРСТВО НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ УКРАЇНИ

НАКАЗ

10.02.2012 № 485

(з основної діяльності)

Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)" у складі проектної документації об'єктів

Відповідно до вимог Національного стандарту ДСТУ Б А.2.2-7:2010 "Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Основні положення" та з метою удосконалення процедури впровадження вимог інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) (далі - ІТЗ ЦЗ) під час проектування об'єктів НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Методичні рекомендації щодо розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)" у складі проектної документації об'єктів (далі - Методичні рекомендації), що додаються.
2. Департаменту цивільного захисту (Квашук В.П.) спільно з управліннями (відділами) цивільного захисту ГУ (У) МНС в Автономній Республіці Крим, областях, містах Київ та Севастополь забезпечити впровадження Методичних рекомендацій.
3. Начальникам ГУ (У) МНС в Автономній Республіці Крим, областях, містах Київ та Севастополь:
організувати вивчення Методичних рекомендацій посадовими особами, які безпосередньо відповідають за впровадження ІТЗ ЦЗ, та забезпечити якісне і повне їх виконання;

поінформувати структурні підрозділи з питань будівництва, архітектури та містобудування місцевих органів виконавчої влади, а також проектні інститути про затвердження Методичних рекомендацій та забезпечити чітку взаємодію при впровадженні цього нормативного акта.

4. Відділу зв'язків із засобами масової інформації та роботи з громадськістю (Єршова Ю.В.) забезпечити розміщення Методичних рекомендацій на офіційному сайті МНС.

5. Контроль за виконанням цього наказу покладаю на заступника Міністра Бута В.П.

Міністр

В. Балога

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ МНС України
10.02.2012 № 485

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи
цивільного захисту (цивільної оборони)" у складі
проектної документації об'єктів**

І. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.1 Розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)" у складі проектної документації об'єктів передбачається у проектах будівництва відповідно до вимог ДБН А.2.2-3 "Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва" та ДБН В.1.2-4 "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)".

Основні вимоги до вихідних даних, складу, змісту, порядку розроблення, погодження та затвердження розділу визначено ДСТУ Б А.2.2-7 "Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Основні положення".

1.2 Методичні рекомендації щодо розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)" у складі

проектної документації об'єктів (далі - Методичні рекомендації) роз'яснюють та деталізують основні положення ДСТУ Б А.2.2-7, а саме:

- 1) отримання вихідних даних і вимог на розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)" (далі - розділ ІТЗ ЦЗ (ЦО)) у складі проектної документації об'єктів будівництва;
- 2) розроблення проектних рішень розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО), у тому числі на прикладі об'єкта зберігання та транспортування пально-мастильних матеріалів;
- 3) організацію експертизи розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО).

Положення цих Методичних рекомендацій не замінюють положення чинних нормативно-правових та нормативних актів.

1.3 Методичні рекомендації призначено для використання замовниками (інвесторами) будівництва, проектними організаціями, органами управління з питань цивільного захисту (цивільної оборони), експертними організаціями, а також державними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування при складанні завдання на проектування розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО), його розробленні як самостійного розділу проектної документації на нове будівництво (реконструкцію, технічне переоснащення) об'єктів будівництва та організації проведення його експертизи.

1.4 Дія цього документа не поширюється на розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) у складі містобудівної документації, а саме документів з питань планування, забудови та іншого використання територій.

ІІ. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ І ВИЗНАЧЕННЯ

У Методичних рекомендаціях встановлено наступні терміни та визначення їх понять.

Замовник - фізична або юридична особа, яка має намір щодо забудови території (однієї чи декількох земельних ділянок) і подала в установленому законодавством порядку відповідну заяву.

Інженерно-транспортна інфраструктура - комплекс інженерних та транспортних споруд і комунікацій.

Містобудівна документація - затверджені текстові та графічні матеріали з питань регулювання планування, забудови та іншого використання територій.

Надзвичайна ситуація (далі - НС) - порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією,

великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвело або може призвести до людських і матеріальних втрат (ДСТУ 3891).

Небезпечна хімічна речовина (далі - НХР) - хімічна речовина, безпосередня чи опосередкована дія якої може спричинити загибель, гостре чи хронічне захворювання, отруєння, що може призвести до людських і матеріальних втрат.

Погодження проекту - процедура встановлення відповідності проектних рішень вихідним даним на проектування.

Проектна документація - затверджені текстові та графічні матеріали, якими визначаються містобудівні, об'ємно-планувальні, архітектурні, конструктивні, технічні, технологічні вирішення, а також кошториси об'єктів будівництва.

Потенційно небезпечний об'єкт (далі - ПНО) - об'єкт, на якому можуть використовувати або виготовляти, переробляти, зберігати чи транспортувати небезпечні речовини, біологічні препарати, що за певних обставин можуть створювати реальну загрозу виникнення техногенної НС (ДСТУ 4933).

Об'єкт підвищеної небезпеки (далі - ОПН) - об'єкт, на якому використовуються, виготовляються, переробляються, зберігаються або транспортуються одна або кілька небезпечних речовин чи категорій речовин у кількості, що дорівнює або перевищує нормативно встановлені порогові маси, а також інші об'єкти як такі, що відповідно до Закону України "Про об'єкти підвищеної небезпеки" є реальною загрозою виникнення НС техногенного та природного характеру.

Розділ "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)" у складі проектної документації об'єктів - основний документ, що визначає сукупність реалізованих під час будівництва проектних рішень, спрямованих на забезпечення захисту населення і територій та зниження можливих матеріальних збитків від НС техногенного та природного характеру, від небезпек, що можуть виникнути при веденні військових дій або внаслідок цих дій, а також створення містобудівних умов для забезпечення стійкого функціонування об'єктів.

Споруди подвійного призначення - інженерні споруди підземного простору міст, інших населених пунктів (станції та ділянки метрополітену, підземні переходи та тунелі, паркінги, гірничі виробки, споруди котловинного типу, підвальні та інші приміщення), які можуть бути

використані для захисту населення у разі виникнення НС техногенного та природного характеру, а також при веденні військових дій.

Стійке функціонування об'єкта - здатність об'єкта в умовах НС виконувати роботи та надавати послуги у запланованому обсязі, необхідної номенклатури і відповідної якості, а у випадку впливу на об'єкт вражаючих факторів, стихійного лиха та виробничих аварій - у мінімально короткі строки відновити своє виробництво.

Пожежовибухонебезпечний об'єкт - об'єкт, на якому виготовляють, використовують, зберігають чи транспортують легкозаймисті та пожежовибухонебезпечні речовини, які створюють потенційну загрозу виникнення техногенної НС.

Гідродинамічний небезпечний об'єкт - водонапірна гідротехнічна споруда, що створює різницю рівнів води до і після неї, та яка, у разі її руйнування, може призвести до утворення проривної хвилі та зони затоплення, які, у свою чергу можуть призвести до загибелі людей і тварин, завдати шкоду суб'єктам господарської діяльності і навколишньому природному середовищу.

Радіаційно небезпечний об'єкт - об'єкт, на якому зберігають, переробляють, використовують, захоронюють чи транспортують радіоактивні речовини, матеріали чи відходи та на якому, у разі порушення умов експлуатації, може статися опромінювання іонізуючим випромінюванням чи радіоактивне забруднення людей та навколишнього середовища.

Хімічно небезпечний об'єкт (далі - ХНО)* - промисловий об'єкт (підприємство) або його структурні підрозділи, на якому виробляють, переробляють, перевозять (пересувають), завантажують або розвантажують, використовують у виробництві, розміщують або складують (постійно або тимчасово), знищують тощо небезпечні хімічні речовини.

Примітка. До ХНО не належать об'єкти залізниць.

ІІІ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

3.1 Розроблення та оформлення розділу ІТЗ ЦЗ(ЦО) проводиться відповідно до вимог ДБН А.2.2-3, ДБН В.1.2-4, ДСТУ Б А.2.2-7 для наступних об'єктів:

- 1) об'єктів, що можуть спричинити виникнення НС техногенного і природного характеру та вплинути на стан захищеності населення і територій (рекомендований перелік цих об'єктів наведено у [пункті 3.1.1](#));
- 2) об'єктів національної економіки, що забезпечують стійке функціонування держави в умовах НС техногенного та природного характеру і в особливий період (рекомендований перелік цих об'єктів наведено у [пункті 3.1.2](#));
- 3) споруд підземного простору населених пунктів, які планується використовувати для укриття населення (рекомендований перелік цих споруд наведено у [пункті 3.1.3](#));
- 4) об'єктів, будівництво яких планується на територіях, що розташовані у небезпечних зонах, визначених у ДБН В.1.2-4 (перелік цих зон наведено у [пункті 3.1.4](#)).

3.1.1 До об'єктів, що можуть спричинити виникнення НС техногенного і природного характеру та вплинути на стан захисту населення і територій, рекомендується відносити наступні об'єкти:

- 1) ХНО (у тому числі склади хімічно небезпечних речовин, магістральні аміакопроводи, об'єкти біохімічного, біологічного і фармацевтичного виробництва, станції знезараження, підготовки та очищення питної води і каналізаційних стоків у системах очисних споруд, об'єкти збирання, оброблення, зберігання, захоронення, знешкодження та утилізації токсичних відходів);
- 2) радіаційно небезпечні об'єкти (атомні електростанції (далі - АЕС), підприємства з виготовлення і переробки ядерного палива, підприємства по збереженню та похованню радіоактивних відходів, підприємства з видобутку, переробки та збагачення урану, науково-дослідні організації, які працюють з ядерними реакторами тощо);
- 3) пожежовибухонебезпечні об'єкти (а саме - об'єкти видобування нафти, нафтохімії і нафтопереробки, нафтобази, склади нафтопродуктів, магістральні нафтопродуктопроводи, резервуарні парки та наливні станції нафтопродуктів, товарно-сировинні парки нафтопереробних заводів, сировинні парки нафтохімічних підприємств; видобування, зберігання, переробки і транспортування природного, зрідженого газу, магістральні газопроводи; інші продуктопроводи, за допомогою яких транспортуються небезпечні речовини; станції розподілення повітря (якщо вони належать до вибухонебезпечної категорії); автозаправні та газозаправні (з використанням зрідженого газу) комплекси,

газонаповнювальні станції та пункти, склади газу і газопродуктів, газові та вугільні котельні (за винятком котелень, призначених для теплопостачання житлових і громадських будинків); вибухонебезпечні об'єкти зберігання, утилізації та знищення боєприпасів усіх видів, вибухових речовин, ракет і ракетного палива);

- 4) гідродинамічні небезпечні об'єкти (водонапірні гідротехнічні споруди класу (підкласу) наслідків СС3, СС2-1, СС2-2);
- 5) висотні будівлі класу наслідків СС3 (для будівель заввишки понад 100 м) та СС2 (для будівель заввишки від 73,5 м до 100 м);
- 6) інші об'єкти, яким за результатами ідентифікації та декларування безпеки надано статус ОПН, відповідно до [Порядку ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 956 "Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки";
- 7) інші об'єкти, які внесено (підлягають внесенню) до реєстру ПНО, відповідно до [Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів](#), затвердженого наказом МНС України від 18.12.2000 № 338, зареєстрованим у Мін'юсті від 24 січня 2001 р. за № 62/5253.

3.1.2 До об'єктів національної економіки, що забезпечують стійке функціонування держави в умовах НС техногенного та природного характеру і на особливий період, рекомендується відносити:

- 1) пункти управління керівництва держави, центральних і місцевих органів виконавчої влади;
- 2) об'єкти газопостачання (об'єкти видобування, зберігання (газосховища), переробки, транспортування та розподілу природного, скрапленого газу, зокрема газозаправні (з використанням зрідженого газу) комплекси, газонаповнювальні станції та пункти, склади газу та газопродуктів);
- 3) об'єкти водопостачання та водовідведення (зокрема об'єкти знезараження, підготовки, очищення, зберігання питної води та знезараження і очищення каналізаційних стоків у системах очисних споруд);
- 4) об'єкти електропостачання (об'єкти виробництва, транспортування та розподілу електроенергії, у тому числі повітряні лінії електропередачі потужністю понад 110 кВ);
- 5) об'єкти електрозв'язку, проводового та радіомовлення і телебачення;

- 6) об'єкти повітряного транспорту (аеропорти та аеродроми, центри управління повітряним рухом);
- 7) об'єкти морського та річкового транспорту (порти, судноремонтні заводи та бази, об'єкти роботи із вантажами, пункти управління рухом);
- 8) об'єкти залізничного транспорту (залізничні вузли та станції (сортувальні, вантажні), ремонтні заводи та депо, пасажирські вокзали при кількості пасажирів 1500 та більше на добу, пункти управління залізничним рухом);
- 9) об'єкти метрополітену (лінійні ділянки, депо та станції, пункти управління рухом);
- 10) об'єкти автомобільного транспорту (пасажирські автовокзали при кількості пасажирів 1500 та більше на добу, автомобільні заправні станції та комплекси);
- 11) інші об'єкти національної економіки, які належать (або підлягають віднесенню на етапі проектування) до відповідної категорії з цивільного захисту (цивільної оборони), відповідно до вимог Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій з цивільної оборони (цивільного захисту), затвердженого [постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2010 р. № 227дк](#) "Про затвердження Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій з цивільної оборони (цивільного захисту)".

3.1.3 До споруд підземного простору населених пунктів, які планується використовувати для укриття населення, рекомендується відносити:

- 1) автодорожні магістральні, міські, пішохідні тунелі;
- 2) камери (транспортні, з'їзди, підземні переходи між станціями, склади тощо);
- 3) автостоянки, паркінги, гаражі, підземні торговельні центри, підприємства громадського харчування, магазини тощо.

3.1.4 Розроблення розділу ІТЗ ЦЗ здійснюється також для об'єктів, будівництво яких планується на території, розташованій у небезпечних зонах (згідно з ДБН В.1.2-4), а саме:

- 1) зонах можливого небезпечного або сильного радіаційного забруднення навколо радіаційно небезпечного об'єкта;
- 2) зонах можливого небезпечного хімічного забруднення навколо ХНО;
- 3) зонах можливого катастрофічного затоплення.

3.2 При проектуванні розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) об'єктів будівництва передбачають заходи та рішення, які повинні забезпечувати:

- 1) захист населення і територій об'єкта від небезпек в умовах НС техногенного та природного характеру, а також в особливий період;
- 2) мінімізацію матеріальних збитків від дії НС, під час ведення або внаслідок ведення військових дій, диверсій і терористичних актів;
- 3) створення містобудівних умов для стійкого функціонування об'єкта в умовах НС та особливого періоду.

3.3 Розділ ІТЗ ЦЗ (ЦО) оформляють окремим томом (книгою), у якому подають у систематизованому вигляді технічні рішення з реалізації ІТЗ ЦЗ (ЦО), передбачені проектом.

Стосовно рішень, викладених в інших розділах проекту будівництва, наводять тільки короткі відомості з обов'язковим посиланням на відповідні пункти і креслення проекту.

3.4 Розділ ІТЗ ЦЗ (ЦО) ділять на текстову частину і графічні матеріали.

3.5 У текстовій частині (пояснювальній записці) містяться:

- 1) перелік вихідних даних і вимог для розроблення ІТЗ ЦЗ (ЦО);
- 2) відомості щодо наявності у проектної організації ліцензії на розроблення відповідної проектної документації;
- 3) короткі загальні відомості про об'єкт, ділянку будівництва;
- 4) інформація про сусідні території й об'єкти стосовно можливості виникнення НС та потенційної небезпеки, відповідно до вихідних даних, наданих МНС України (його територіальним органом);
- 5) опис та обґрунтування прийнятих проектних (технічних та організаційних) рішень щодо ІТЗ ЦЗ (ЦО).

Опис і обґрунтування проектних рішень щодо ІТЗ ЦЗ (ЦО) залежно від економічної та оборонної значимості об'єкта, а також його потенційної небезпеки діляться на дві групи:

- 1) проектні рішення у сфері цивільного захисту (цивільної оборони), які розроблюються з урахуванням розміщення виробничих сил і розселення населення відповідних груп міст і категорій об'єктів з цивільної оборони, вимог ДБН В.1.2-4 щодо зон можливих небезпек, а також необхідності створення містобудівних умов для забезпечення сталого функціонування цих об'єктів;

- 2) проектні рішення щодо попередження НС техногенного та природного характеру, які розроблюються з урахуванням потенційної небезпеки на об'єкті, який проектується, а також поруч розташованих об'єктах, результатів інженерних вишукувань, оцінки природних умов і впливу навколишнього середовища.

Рівень обґрунтування технічних рішень щодо ІТЗ ЦЗ (ЦО) повинен бути достатнім:

- 1) для перевірки їх відповідності вимогам нормативних і технічних документів;
- 2) для проведення відповідних розрахунків щодо визначення їх обсягів;
- 3) для визначення вартості їх реалізації.

3.6 До графічних матеріалів включають:

- 1) генеральні плани об'єкта;
- 2) плани, розрізи, профілі, схеми будівель, споруд та інших складових частин об'єкта;
- 3) ситуаційні плани прогнозованого розвитку НС з позначенням на них зон можливої небезпеки, санітарно-захисних і охоронних зон;
- 4) відповідні креслення, які передбачено проектом розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО).

Масштаб графічних матеріалів вибирають окремо у кожному конкретному випадку, виходячи з необхідності дотримання вимог діючих норм і правил стосовно розроблення проектної документації та для забезпечення повноти відображення інформації.

При розробленні графічних документів рекомендується використовувати умовні позначення, які використовуються для розроблення плануючих та оперативних документів у сфері цивільного захисту (цивільній обороні), наведені у Методичних рекомендаціях з розроблення картографічних документів та схем у сфері цивільного захисту, затверджених наказом МНС від 13 липня 2010 р. № 544 "Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення картографічних документів та схем у сфері цивільного захисту".

Примітка.

Повний текст цього наказу наведено на офіційному сайті МНС: <http://www.mns.gov.ua> (розділ "Нормативна база / Законодавство / Документи Департаменту цивільного захисту").

3.7 Під час розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) у складі проектної документації об'єктів необхідно керуватися чинним в Україні законодавством, державними будівельними нормами, національними стандартами у сфері будівництва об'єктів, реалізації інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони), а також іншими нормативними та методичними документами, у тому числі наведеними у додатку 1 до Методичних рекомендацій.

3.8 Право на розроблення проектної документації розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) у складі проектної документації об'єктів надається юридичним та фізичним особам - суб'єктам господарської діяльності незалежно від форм власності (далі - проектувальник), які мають ліцензію на проектування цих об'єктів згідно із законодавством.

Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності у будівництві, пов'язаної із створенням об'єктів, що проектуються (будуються або реконструюються), затвердженими наказом Мінрегіонбуду від 27.01.2009 № 47, зареєстрованим у Мін'юсті від 11 березня 2009 р. за № 226/16242, окремої ліцензії на розроблення проектної документації розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) не передбачено.

Відповідно до роз'яснень, наданих Державною архітектурно-будівельною інспекцією, право на розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) у складі проекту визначається наявністю у проектувальника ліцензії на проектування основного об'єкта будівництва. Якщо у складі проектної документації розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) наводяться проектні рішення щодо об'єктів цивільної оборони (захисних споруд, пунктів управління) проектувальник повинен мати ліцензію за кодом 3.03.00 "Спеціальні будівлі і споруди військового, оборонного призначення, правоохоронних органів та цивільної оборони".

Копії відповідних роз'яснень Державної архітектурно-будівельної інспекції наведено у додатку 2 до Методичних рекомендацій.

Головний проектувальник об'єкта для розроблення документації розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) має право залучати на договірній основі інші проектні організації, які спеціалізуються на цьому виді діяльності.

3.9 Під час розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) у складі проектної документації об'єктів враховуються вимоги ДБН А.2.2-3, при цьому проектною організацією залежно від категорії складності об'єкта визначається кількість стадій проектування розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) та його зміст в остаточній проектній документації.

3.10 Обсяги коштів на розроблення та реалізацію заходів розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) обраховуються відповідно до нормативних документів, які регулюють розроблення кошторисної документації на будівництво.

Доцільно вартість реалізації ІТЗ ЦЗ (ЦО) визначати окремим розділом у складі кошторисної документації проекту або включати до об'єктних кошторисів та до загальної суми зведеного кошторисного розрахунку на будівництво (крім коштів на реалізацію заходів (робіт), які виконуються в особливий період).

3.11 Проектна документація розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) у складі проектної документації об'єкта підлягає погодженню відповідно до вимог [ДБН А.2.2-3](#), ДБН В.1.2-4.

Обґрунтування відхилень від вимог нормативних документів стосовно проектних рішень розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) допускаються виключно за наявності погодження організації, яка прийняла (ввела у дію) ці нормативні документи.

За відсутності норм і правил на проектування запропоновані проектні рішення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) підлягають погодженню центральним органом виконавчої влади з питань цивільного захисту (МНС України) або його територіальними органами та, у разі необхідності, із відповідними органами державного нагляду відповідно до їх повноважень (Державною інспекцією техногенної безпеки, Державною службою гірничого нагляду та промислової безпеки України тощо). Копії листів погодження зазначених органів виконавчої влади додаються до текстової частини розділу.

3.12 Експертиза розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) проводиться у складі загальної проектної документації об'єкта відповідно до вимог [Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності"](#), [постанови Кабінету Міністрів України від 11 травня 2011 р. № 560](#) "Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України".

Більш детально інформацію щодо порядку проведення експертизи документації розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) наведено у [розділі VII](#) Методичних рекомендацій.

3.13 Затвердження розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) у складі загальної проектної документації об'єкта проводиться згідно з вимогами [постанови Кабінету Міністрів України від 11 травня 2011 р. № 560](#) "Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України" та [ДБН А.2.2-3](#).

3.14 Документація розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) у складі проектної документації об'єктів оформлюється та зберігається із врахуванням спеціальних вимог на поширення інформації, передбаченої у [наказі Служби безпеки України від 23.07.2010 № 405](#) "Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю", зареєстрованому у Мін'юсті від 6 серпня 2010 р. за № 621/17916.

3.15 Контрольний примірник розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) проектної документації об'єкта підлягають архівному зберіганню проектною організацією згідно з законодавством.

Відповідно до договору проектувальник виконує всі вимоги щодо надання документації розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) до страхового фонду документації, у тому числі на магнітних носіях.

Після затвердження у встановленому порядку проектної документації, відповідно до пункту 4.10 ДСТУ Б А.2.2-7, один екземпляр розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) замовник направляє до центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту (цивільної оборони) або його територіального органу для організації контролю за реалізацією цих заходів під час будівництва об'єкта та його подальшої експлуатації.

Назву органу управління з питань цивільного захисту, до якого необхідно направляти розділ ІТЗ ЦЗ (ЦО), рекомендується включати до змісту вихідних даних і вимог для розроблення розділу.

ІV. ПІДГОТОВКА ВИХІДНИХ ДАНИХ І ВИМОГ ДЛЯ РОЗРОБЛЕННЯ РОЗДІЛУ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ (ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ)

4.1 Збір вихідних даних та вимог, необхідних для розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО), здійснюється відповідно до розділу 5 ДСТУ Б А.2.2-7 замовником проекту будівництва за участю проектувальника до початку виконання проектно-вишукувальних робіт.

Вихідні дані та технічні умови, необхідні для розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) у складі проектної документації об'єктів (далі - Завдання), включаються до завдання на проектування об'єкта будівництва, відповідно до пункту 5.3 ДСТУ Б А.2.2-7.

У випадку, якщо розділ ІТЗ ЦЗ (ЦО) розробляється окремим проектом, доцільно розробляти окреме завдання на проектування розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) об'єкта.

4.2 Відповідно до пункту 6 статті 29 [Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності"](#) за запитом замовника (уповноваженої ним особи)

вихідні дані та вимоги, технічні умови, необхідні для підготовки завдання на розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО), надаються центральним органом виконавчої влади з питань цивільного захисту (цивільної оборони) чи/або його територіальними органами протягом десяти робочих днів з дня реєстрації запиту.

Відповідно до пункту 10 статті 29 [Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності"](#) вихідні дані та вимоги діють протягом нормативного терміну проектування і будівництва об'єкта. Зміни до наданих вихідних даних і вимог можуть бути внесені лише органом виконавчої влади (його територіальним органом управління), яким їх надано, за погодженням із замовником.

4.3 Залежно від потенційної небезпеки, економічної та оборонної значимості об'єктів центральний орган виконавчої влади з питань цивільного захисту, у межах повноважень своїх повноважень, здійснює розподіл об'єктів щодо надання вихідних даних і технічних вимог, необхідних для проектування розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО), а також погодження проектної документації.

[Наказом МНС України від 08.07.2010 № 528 "Про впровадження ДСТУ Б А.2.2-7:2010"](#) затверджено:

- 1) розподіл об'єктів будівництва, визначених додатком А ДСТУ Б, між МНС і територіальними органами управління щодо надання вихідних даних і вимог, необхідних для проектування розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони);
- 2) розподіл реалізації завдань, які відповідно до ДСТУ Б покладаються на МНС, між структурними підрозділами Міністерства та ГУ (У) МНС в Автономній Республіці Крим, областях, містах Київ та Севастополь;
- 3) зразки документації, необхідної для організації впровадження ДСТУ Б.

Примітка.

Повний текст цього наказу наведено на офіційному сайті МНС: <http://www.mns.gov.ua> (розділ "Нормативна база / Законодавство / Документи Департаменту цивільного захисту").

Відповідно до пункту 5.2 ДСТУ Б А.2.2-7 Завдання, розроблене територіальними органами МНС України, підлягає погодженню з структурними підрозділами з питань надзвичайних ситуацій місцевих органів виконавчої влади відповідного рівня (Ради міністрів АР Крим, облдержадміністрацій, міських державних адміністрацій у містах Києві та

Севастополі). Під час погодження органи виконавчої влади підтверджують наведену у Завданні інформацію у частині:

- 1) віднесення до групи з цивільного захисту (цивільної оборони) міст, розташованих поблизу об'єкта будівництва (якщо такі є) та відстань до них;
- 2) віднесення до категорії з цивільного захисту (цивільної оборони) об'єктів економіки (з врахуванням вимог пунктів 18, 19 [постанови Кабінету Міністрів України від 2 березня 2010 р. № 227дск](#) "Про затвердження Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій з цивільної оборони (цивільного захисту)"), розташованих поблизу об'єкта будівництва (якщо такі є) та відстань до них;
- 3) відповідностей інформації щодо захисних споруд цивільного захисту (цивільної оборони) їх документальному обліку;
- 4) обґрунтування чисельності найбільшої працюючої зміни об'єкта проектування;
- 5) можливості укриття персоналу об'єкта проектування в захисних спорудах цивільного захисту (цивільної оборони), які розташовані у радіусі збору поруч;
- 6) рішень щодо проектування захисних споруд цивільного захисту (цивільної оборони) з урахуванням схеми розміщення захисних споруд цивільного захисту (цивільної оборони), яка розробляється у відповідній містобудівній документації та показників плану цивільного захисту населення на особливий період відповідної території;
- 7) вимог щодо оповіщення населення згідно [постанови Кабінету Міністрів України від 15 лютого 1999 р. № 192](#) "Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях" (у тому числі наявність та необхідність підключення локальної системи оповіщення до централізованої системи оповіщення, встановлення електросирен централізованого запуску необхідної потужності та/або гучномовців, радіоточок тощо);
- 8) вимог стосовно розміщення на об'єкті, що проектується, збірних евакуаційних пунктів, безпечних міст розміщення;
- 9) вимог щодо проектування диспетчерських пунктів, створення постів радіаційного і хімічного спостереження, розміщення пунктів зберігання та видачі СІЗ;
- 10) вимог щодо пристосування об'єкта для санітарної обробки людей і спеціальної обробки одягу рухомого складу, що зазнали забруднення

небезпечними хімічними речовинами, радіаційними речовинами або бактеріологічного забруднення;

- 11) вимог щодо світломаскування на об'єкті, що проектується (відповідно до СНиП 2.01.53 дск);
- 12) необхідності проектування пункту управління об'єкта та об'єднання пункту управління об'єкта з пунктом управління начальника цивільного захисту (цивільної оборони) району, міста.

У разі якщо Завдання розробляється Департаментом цивільного захисту МНС України пропозиції територіальних органів до Завдання також підлягають погодженню з структурними підрозділами з питань надзвичайних ситуацій місцевих органів виконавчої влади відповідного рівня (Ради міністрів АР Крим, облдержадміністрацій, міських державних адміністрацій у містах Києві та Севастополі).

4.4 Форму запиту на видачу вихідних даних і вимог на розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) (далі - Запит) наведено у додатку Б до ДСТУ Б А.2.2-7.

Замовник у Запиті наводить детальну інформацію про наступне.

- 1) Повне найменування об'єкта будівництва (вказується повне найменування об'єкта будівництва згідно з проектом (договором про проектування).
- 2) Юридичну назву та адресу замовника будівництва (вказується повна юридична назва замовника будівництва та поштова адреса замовника будівництва з наведенням контактних телефонів керівництва).
- 3) Місце розташування об'єкта будівництва (назва населеного пункту, повна адреса майданчика будівництва, у разі відсутності адреси вказуються поряд розташовані орієнтири на місцевості).
- 4) Підстава та терміни будівництва (зазначається черговість будівництва та пускові комплекси, вказується документ, на підставі якого планується будівництво (реконструкція) об'єкта, а також заплановані терміни будівництва).
- 5) Основні технологічні характеристики об'єкта будівництва (призначення об'єкта, найменування продукції, що буде випускатися, виробнича потужність, характер енергоспоживання, власні енергетичні запаси, наявні потенційно небезпечні та шкідливі технологічні установки, процеси, матеріали та викиди тощо). Наприклад, для газопроводів вказується назва газу, тиск газу, діаметр труб, матеріал, з якого виготовляються труби, протяжність газопроводу, наявність (кількість) газорозподільного обладнання та його характеристики тощо.

- 6) Віднесення об'єкта до відповідної категорії з цивільного захисту (цивільної оборони) (якщо категорію визначено відповідно до вимог [постанови Кабінету Міністрів України від 2 березня 2010 р. № 227дск](#) "Про затвердження Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій з цивільної оборони (цивільного захисту)").
- 7) Орієнтовна чисельність працюючих, у тому числі тих, що продовжують роботу в особливий період (найбільша працююча зміна (далі - НПЗ), чисельність чергового та обслуговуючого персоналу, що забезпечують життєдіяльність об'єкта). Наприклад, вказується загальна чисельність працюючих на об'єкті, який планується до будівництва (реконструкції), також найбільша працююча зміна та (або) чисельність чергового і лінійного персоналу, що забезпечують життєдіяльність об'єкта.
- 8) Наявність, характеристика та спосіб використання у мирний час існуючих захисних споруд цивільного захисту (цивільної оборони) (далі - ЗС ЦЗ) (для об'єктів, що реконструюються чи переоснащуються), чи (або) пропозиції щодо напрямку використання у мирний час захисних споруд, що проектуються. Вказується інформація про їх стан, технічні характеристики, проходження технічної інвентаризації та пропозиції щодо напрямку використання у мирний час захисних споруд, що проектуються.
- 9) Наявні дані про природно-кліматичні умови у районі розташування об'єкта будівництва (наявність небезпечних геологічних, гідрологічних та інших природних процесів, які потребують реалізації заходів щодо інженерного захисту території, будівель і споруд).
- 10) Наприклад, вказуються наступні характеристики майданчика будівництва, із зазначенням джерела інформації:
- геологічні (у тому числі сейсмічна інтенсивність майданчика будівництва (відповідно до додатка А ДБН В.1.1-12 "Списки населених пунктів України, розташованих у сейсмічно небезпечних районах"), категорія ґрунту за сейсмічними властивостями, потрапляння до зсуво-карсто-селенебезпечної території, розташування на підроблюваних територіях та/або просідаючих ґрунтах тощо);
 - гідрологічні (рівень ґрунтових вод, потрапляння до зони катастрофічного затоплення тощо);
 - кліматичні (кліматичну зону, середню температуру самого жаркого місяця тощо).
- 11) Інформація про можливість виникнення на об'єкті аварійних ситуацій, виходячи з технології виробництва, експлуатації та

технічного обслуговування агрегатів і комунікацій (із вказівкою характеру впливу та вражаючих небезпечних факторів). Наприклад, вказуються всі вражаючі небезпечні фактори та можливі наслідки впливу на їх людину, наводяться загальні висновки за результатами та матеріалами ідентифікації об'єкта та декларації його безпеки (якщо процедуру ідентифікації не проведено, обов'язково вказати про це).

До Запиту доцільно додавати результати та матеріали ідентифікації об'єкта та декларацію його безпеки, якщо цю процедуру проведено до початку проектування (відповідно до вимог [постанови Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 956](#) "Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки", [наказу МНС від 23.02.2006 № 98](#) "Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів", зареєстрованого у Мін'юсті від 20 березня 2006 р. за № 286/12160).

Інша інформація (вказати всю іншу інформацію стосовно безпеки (можливої небезпеки) об'єкта, що будується, яку не наведено вище).

Рекомендується до Запиту додавати супровідний лист, який обов'язково повинен бути зареєстрований у органі діловодства Замовника та містити контактну інформацію про виконавця.

З метою оперативного визначення місця розташування майданчика будівництва рекомендується до Запиту додавати ситуаційний план або схему, прив'язану до місцевості, із зазначенням поруч розташованих об'єктів та будівель.

Рекомендований зразок заповнення Запиту наведено у [додатку 3](#) до Методичних рекомендацій.

4.5 Форму завдання на розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) у складі проектної документації об'єктів (далі - Завдання) наведено у додатку В ДСТУ Б А.2.2-7.

У вихідних даних та вимогах на розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) наводиться детальна інформація про наступне.

- 1) Категорію об'єкта, що проектується, з цивільного захисту (цивільної оборони) (відповідно до вимог [постанови Кабінету Міністрів України від 2 березня 2010 р. № 227дск](#) "Про затвердження Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій з цивільної оборони (цивільного захисту)"). Вказується категорія об'єкта та яким розпорядчим документом органу виконавчої влади затверджено присвоєння цієї категорії. У разі якщо згідно з додатком 1 Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій з цивільної оборони (цивільного захисту), затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 2 березня 2010 р. № 227дск "Про затвердження Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій з цивільної оборони (цивільного захисту)", у результаті будівництва об'єкта його категорія змінюється, необхідно відповідно до вимог пунктів 18 - 19 цього Порядку вказати про наявність підстав для віднесення (зміни) категорії з цивільного захисту об'єкта.

- 2) Групу з цивільної оборони міста, на території якого планується розміщення об'єкта будівництва (відповідно до вимог [постанови Кабінету Міністрів від 29 жовтня 2003 р. № 1695](#) н/д).
- 3) Групу та категорію з цивільного захисту (цивільної оборони) поблизу розташованих міст та об'єктів (відповідно до вимог [постанови Кабінету Міністрів України від 2 березня 2010 р. № 227дск](#) "Про затвердження Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій з цивільної оборони (цивільного захисту)"). Вказується перелік міст(а), віднесених до груп з цивільної оборони, відстань до них від об'єкта, що проектується (у разі якщо ця відстань не перевищує 7 км від проектної забудови міста). Вказується перелік категоризованих об'єктів, яким розпорядчим документом органу виконавчої влади затверджено присвоєння цієї категорії та відстань до них від об'єкта, що проектується (якщо ця відстань не перевищує 10 км від проектної забудови категоризованого об'єкта) або глибину зони можливого хімічного забруднення.
- 4) Характеристику небезпечних зон (згідно з переліком, наведеним у [пункті 3.1.4](#) Методичних рекомендацій), у межах яких перебуває запланований до будівництва об'єкт або траси (ділянки траси), споруд і мереж об'єкта, що проектується. Вказується характеристики зони можливого хімічного забруднення, зони можливого небезпечного або сильного радіаційного забруднення (назви небезпечних речовин, глибину зони можливого забруднення тощо), зони можливого катастрофічного затоплення тощо. При цьому доцільно використовувати інформацію, наведену у Паспорті ризику виникнення НС техногенного та природного характеру відповідної території, який розробляється відповідно до вимог наказу МНС від 24.09.2007 р. № 659 "Про удосконалення паспортизації територій щодо ризиків виникнення надзвичайних ситуацій".

Примітка.

Повний текст цього наказу наведено на офіційному сайті МНС: <http://www.mns.gov.ua> (розділ "Нормативна база /

Законодавство / Документи Департаменту цивільного захисту").

Вимоги до типу, захисних властивостей та технічних характеристик ЗС ЦЗ, які передбачаються для проектування, а також терміну приведення їх у готовність (відповідно до вимог ДБН В 2.2-5, ДБН В.1.2-4). Вказується тип захисної споруди (сховища, протирадіаційного укриття), клас (для сховищ) або група (для протирадіаційних укриттів), коефіцієнт захисту, мінімальна місткість захисної споруди, режими вентиляції, призначення захисної споруди (укриття персоналу, пункт управління), наявність автономного джерела енергозабезпечення. У разі наявності на об'єкті, що проектується, захисних споруд доцільно передбачити проведення їх капітального ремонту із заміною (модернізацією) обладнання та устаткування.

Відомості про наявні ЗС ЦЗ та їх характеристики на території поруч розташованих об'єктів (у радіусі 500 м). Вказується облікові номери захисних споруд (сховищ, протирадіаційних укриттів), рік введення їх в експлуатацію, типи захисних споруд (окремо розташовані, вбудовані) та їх місткість і стан готовності, проходження технічної інвентаризації, термін приведення їх у готовність.

Уточнені відомості про небезпечні геологічні, гідрологічні та інші природні процеси (землетруси, зсуви, селі, лавини, абразії, переробка берегів, карсти, повені, підтоплення, урагани, смерчі, цунамі тощо), які спостерігаються або прогнозуються у районі площадки (траси) будівництва і вимагають реалізації превентивних заходів захисту. Вказуються уточнені відомості про зазначені небезпечні процеси у районі площадки (траси) будівництва або вимоги щодо проведення інженерно-геодезичних вишукувань для уточнення раніше отриманої інформації). При цьому доцільно використовувати інформацію, наведену у Паспорті ризику виникнення НС техногенного та природного характеру відповідної території, який розробляється відповідно до вимог наказу МНС від 24.09.2007 р. № 659 "Про удосконалення паспортизації територій щодо ризиків виникнення надзвичайних ситуацій".

Примітка.

Повний текст цього наказу наведено на офіційному сайті МНС: <http://www.mns.gov.ua> (розділ "Нормативна база / Законодавство / Документи Департаменту цивільного захисту").

Уточнені відомості щодо існуючих та запланованих до будівництва ПНО, транспортних комунікацій, інших джерел техногенної небезпеки на поряд розташованих об'єктах (існуючих та запланованих до будівництва), аварії на яких можуть призвести до утворення зон НС, із зазначенням характеристик

вражаючих факторів. У цьому пункті доцільно вказувати усю вичерпну (наявну) інформацію, необхідну для розробки розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) (відповідно пунктів 6.2 та 6.3 Методичних рекомендацій) стосовно основних вражаючих факторів при аваріях на розташованих поблизу ПНО і транспортних комунікаціях.

Додаткові відомості щодо джерел надзвичайних ситуацій на об'єкті будівництва, які необхідно врахувати при проектуванні (вказується інформація про техногенні небезпеки, які обумовлено технологічними та експлуатаційними особливостями об'єкта, що проектується. Також вимоги до проектних рішень розділу, які пов'язані результатами ідентифікації об'єкта та декларацією його безпеки, якщо цю процедуру проведено до початку проектування.

Додаткові дані, які визначено розділом ІТЗ ЦЗ (ЦО) відповідної містобудівної документації, розроблені відповідно до вимог ДБН Б.1.1.5. Вказуються вимоги, які наведено у розділі ІТЗ ЦЗ (ЦО) відповідної містобудівної документації (генеральні плани міст та схеми планування територій), що стосуються території, на якій розташовується об'єкт будівництва (реконструкції).

Технічні вимоги щодо проектування та створення систем раннього виявлення НС і локальних систем оповіщення. Вказуються вимоги щодо необхідності обладнання об'єкта будівництва системою раннього виявлення НС та локальною системою оповіщення з посиланням на відповідні нормативні документи.

Вимоги щодо світломаскування на об'єкті, що проектується (відповідно до СНиП 2.01.53 дск). Вказуються виключно заходи світломаскування, що повинні передбачатися при проектуванні та будівництві об'єкта.

Вимоги щодо заходів запобігання стороннього втручання у діяльність об'єкта будівництва. Вказуються проектні заходи щодо охорони об'єкта (у разі необхідності), недопущення порушення умов його експлуатації у результаті проявів терористичної діяльності злочинних угруповань.

Перелік нормативних документів, вимоги яких повинні бути враховані при розробленні розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони), проектуванні окремих інженерних систем, технологічного устаткування, будинків і споруд.

4.6 У додатку 4, 5 до Методичних рекомендацій наведено рекомендовані зразки заповнення Завдань та оформлення листів органу, який видає вихідні дані та вимоги на розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО).

4.7 Вихідні дані та вимоги, необхідні для розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО), оформляються з врахуванням спеціальних вимог на поширення інформації, передбаченої у [наказі Служби безпеки України від 23.07.2010 № 405](#) "Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю", зареєстрованим у Мін'юсті від 6 серпня 2010 р. за № 621/17916.

V. РОЗРОБЛЕННЯ ПРОЕКТНИХ РІШЕНЬ ЩОДО ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ (ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ)

5.1 У цьому розділі наведено опис можливих проектних рішень розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) щодо заходів цивільного захисту (цивільної оборони), які розроблюються з урахуванням розміщення виробничих сил і населення, відповідних груп міст і категорій об'єктів з цивільної оборони, вимог ДБН В.1.2-4 щодо зон можливих небезпек, а також необхідності створення містобудівних умов для забезпечення сталого функціонування цих об'єктів.

Ці проектні рішення повинні передбачати реалізацію інженерно-технічних заходів, передбачених ДБН В.1.2-4, ДБН Б.1.1:5, а також інших нормативно-правових та технічних документів, які регламентують питання безпеки та сталого функціонування об'єктів в умовах НС та особливого періоду.

При проектуванні об'єктів будівництва, які підпадають під дію ДСТУ Б А.2.2-7, доцільно включати наступне:

- 1) обґрунтування віднесення об'єкта, що проектується (будується або реконструюється) до категорії з цивільного захисту;
- 2) визначення меж зон можливої небезпеки, передбачених ДБН В.1.2-4;
- 3) обґрунтування віддалення об'єкта, що проектується, від підприємств (організацій, установ), віднесених до категорії з ЦО та населених пунктів, віднесених до груп з ЦО;
- 4) дані про вогнестійкість проектованих будинків і споруд;
- 5) обґрунтування чисельності НПЗ, чергового і обслуговуючого персоналу підприємств, що забезпечують життєдіяльність населених пунктів, віднесених до груп із ЦО, і об'єктів (організацій), віднесених до категорій із ЦО;
- 6) опис технічних рішень щодо влаштування системи раннього виявлення НС та локальної системи оповіщення населення, яке проживає у зонах можливого ураження, та персоналу цього об'єкта;
- 7) опис порядку безаварійної зупинки технологічних процесів і технічних рішень, що забезпечують безаварійну зупинку;

- 8) опис технічних рішень щодо підвищення надійності енергопостачання споживачів, які не повинні відключатися;
- 9) опис технічних рішень щодо підвищення сталої роботи систем (джерел) водопостачання і захисту їх від радіоактивних і отруйних речовин;
- 10) опис технічних рішень із світломаскування відповідно до вимог керівних документів (СНиП 2.01.53 дск);
- 11) проектні рішення щодо інших заходів відповідно до вимог завдання на проектування об'єкта.

5.2 Віднесення об'єктів, що проектуються (будуються або реконструюються), до категорії з цивільного захисту (цивільної оборони) здійснюється відповідно до вимог Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій з цивільної оборони (цивільного захисту) затвердженого [постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2010 р. № 227дск](#) "Про затвердження Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій з цивільної оборони (цивільного захисту)".

У разі реконструкції, розширення чи модернізації об'єктів за основу береться категорія з цивільної оборони (цивільного захисту), яку визначено центральним або місцевим органом виконавчої влади відповідно до пунктів 8 - 14 Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій з цивільної оборони (цивільного захисту), затвердженого [постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2010 р. № 227дск](#) "Про затвердження Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій з цивільної оборони (цивільного захисту)".

Віднесення нових об'єктів здійснюється відповідно до пунктів 18 - 19 вищезазначеного Порядку.

5.3 Для визначення меж зон можливої небезпеки, до яких може потрапити об'єкт, що проектується (будується або реконструюється), доцільно користуватися вихідними даними центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту (цивільної оборони) або його територіального органу.

Для цього у складі вихідних даних визначається, чи потрапив об'єкт, що проектується (будується або реконструюється) у зону (зони), передбачені ДБН В.1.2-4, а саме: у зони можливих сильних (слабких) руйнувань, можливого небезпечного або сильного радіаційного зараження (забруднення) можливого небезпечного хімічного забруднення, можливого катастрофічного затоплення.

Якщо об'єкт, що проектується (будується або реконструюється), опинився у зоні можливих сильних або слабких руйнувань (зони можливих руйнувань), для будинків і споруд, що проектуються, рекомендується визначити межі зон можливого поширення завалів. Визначення меж зони можливого поширення завалів проводиться з використанням даних додатка Г ДБН В.1.2-4.

Для об'єктів, на яких передбачається будівництво сховищ цивільної оборони (цивільного захисту), доцільно виконати розрахунок загазованості території і визначити зону дії небезпечних факторів пожеж (високих температур і продуктів горіння). Зазначений розрахунок проводиться відповідно до методики, наведеної у додатку 1 у ДБН В.2.2-5 "Захисні споруди цивільної оборони", який введено у дію наказом Мінрегіонбуду від 07.11.2011 року № 7 дск (з набуттям чинності з 1 квітня 2012 року).

Усі зони небезпеки відображаються на відповідних схемах і планах.

5.4 Обґрунтування віддалення будинку або споруди, що проектується, від об'єктів, віднесених до категорій із ЦО, і населених пунктів, віднесених до груп з ЦО, а також зон катастрофічного затоплення та інших зон небезпеки доцільно проводити для груп нових промислових підприємств, а також окремих об'єктів будівництва, віднесених до категорій із ЦО, нових портів і судноремонтних заводів, аеропортів, прийомних і передавальних радіоцентрів, обчислювальних центрів, інших об'єктів, зазначених у ДБН В.1.2.-4. Для об'єктів зберігання, транспортування пально-мастильних матеріалів вказане обґрунтування приводити не слід, оскільки обмеження на їхнє розміщення вимогами ІТЗ ЦЗ (ЦО) не визначені.

5.5 Вогнестійкість проєктованих будинків і споруд рекомендується вказувати тільки для об'єктів, які планується будувати на територіях населених пунктів, віднесених до груп з ЦО, і для окремо взятих об'єктів, віднесених до категорій із ЦО.

5.6 Чисельність НПЗ, чергового і обслуговуючого персоналу необхідно визначати для об'єктів, які віднесено до категорій із ЦО.

Методику розрахунку найбільш працюючої зміни, чергового і обслуговуючого персоналу наведено у [Методичних рекомендаціях щодо розроблення планів цивільного захисту підприємств, установ, організацій на особливий період](#), які затверджено наказом МНС України від 16.07.2009 № 494 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення планів цивільного захисту підприємств, установ, організацій на особливий період".

Примітка.

Повний текст цього наказу наведено на офіційному сайті МНС України: <http://www.mns.gov.ua> (розділ "Нормативна

5.7 Рекомендується привести схему, а також опис технічних рішень щодо влаштування системи раннього виявлення НС та локальної системи оповіщення населення, яке проживає у зонах можливого ураження, і персоналу цього об'єкта, а також схему технічного з'єднання об'єктової системи з місцевою та територіальною системами оповіщення ЦО.

Зазначені технічні рішення повинні відповідати вимогам [Правил улаштування, експлуатації та технічного обслуговування систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення людей у разі їх виникнення](#), затверджених наказом МНС України від 15.05.2006 № 288 "Про затвердження Правил улаштування, експлуатації та технічного обслуговування систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення людей у разі їх виникнення", та СОУ МНС 75.2-00013528-003:2011 "Автоматизовані системи раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення. Типи й загальні технічні вимоги", затвердженого [наказом МНС України від 04.04.2011 № 333](#) "Про прийняття та надання чинності стандарту МНС України СОУ МНС 75.2-00013528-003:2010".

В описі системи управління ЦО об'єкта необхідно вказати наявність і привести основні характеристики пункту управління, обладнаного в ЗС ЦЗ, чи пересувного пункту управління. Для об'єктів зберігання, транспортування пально-мастильних матеріалів, що продовжують роботу у воєнний час, пункт управління в ЗС ЦЗ й пересувний пункт управління передбачати не рекомендується.

5.8 При описі порядку безаварійної зупинки технологічних процесів і технічних рішень, що забезпечують безаварійну зупинку об'єкта після відповідного сигналу ЦО, доцільно перелічити дії обслуговуючого персоналу і послідовність спрацювання технічних систем, що забезпечують припинення виробничої діяльності об'єкта у мінімально можливий термін без порушення цілісності технологічного устаткування, а також недопущення або зменшення масштабів проявів вторинних вражаючих факторів.

5.9 В опис технічних рішень щодо підвищення надійності енергопостачання споживачів, які не підлягають відключенню, рекомендується включати:

- 1) схему електропостачання об'єкта, що проектується (будується або реконструюється);

- 2) перелік об'єктових енергоспоживачів із вказівкою їх категорій, визначених відповідно до Правил улаштування електроустановок, та їх потужність;
- 3) перелік усіх джерел живлення із вказівкою потужності, частотних характеристик, призначення і місць розміщення;
- 4) при наявності на об'єкті резервних джерел живлення (дизельних електростанцій) вказуються їх характеристики, системи і порядок запуску, обсяги та місця зберігання запасу нафтопродуктів;
- 5) схему теплопостачання об'єкта будівництва із зазначенням переліку основних і резервних джерел теплопостачання;
- 6) схему газопостачання об'єкта з вказівкою місць розміщення газорозподільних станцій і газорозподільних пунктів.

5.10 В опис технічних рішень щодо підвищення стійкості роботи джерел водопостачання та їх захисту від радіоактивних і небезпечних речовин рекомендується включати:

- 1) перелік основних і резервних джерел водопостачання із вказівкою дебету подачі води у мирний та воєнний час;
- 2) схему водопостачання об'єкта, що проектується (будується або реконструюється), із вказівкою місць можливого відбору води;
- 3) відомості про якісні показники питної води;
- 4) розрахунки та висновок стосовно забезпеченості персоналу (населення) мінімальною кількістю питної води з розрахунку норм на одну людину на добу;
- 5) схеми (креслення) пристроїв, що забезпечують захищеність джерел водопостачання від радіоактивних і небезпечних речовин;
- 6) відомості про порядок та матеріальні засоби для ліквідації можливого забруднення систем господарського та питного водопостачання.

5.11 В опис технічних рішень щодо світломаскування рекомендується включати:

- 1) відомості про знаходження об'єкта будівництва у зоні світломаскування;
- 2) обґрунтування вибору способів світломаскування відповідно до СНиП 2.01.53 дск;

- 3) схему зовнішнього освітлення об'єкта із вказівкою освітлювальних приладів, які повинні відключатися у режимах часткового і повного затемнення;
- 4) схему управління зовнішнім освітленням території об'єкта;
- 5) місця розміщення і характеристики світильників стаціонарного зовнішнього маскувального освітлення (якщо вони передбачені проектом);
- 6) відомості про місця розміщення світлових знаків, нанесення білих або флюоресцентних фарб, світловідбиваючих покриттів, що розсіюють світло, які використовують у режимі повного затемнення;
- 7) характеристики маскування внутрішнього освітлення із вказівкою способів маскування для режимів часткового і повного затемнення, робочих місць, на яких необхідна установка світильників місцевого маскувального освітлення для продовження роботи в режимі повного затемнення;
- 8) схему управління внутрішнім освітленням;
- 9) місця розміщення і характеристики пристроїв для світлового маскування прорізів будинків і споруд.

5.12 У розділ ІТЗ ЦЗ (ЦО) проектів будівництва об'єктів, на території яких передбачається розміщення захисних споруд (споруд подвійного призначення) або запасних пунктів управління (далі - ЗПУ), рекомендується включати:

- 1) обґрунтування кількості населення, яке підлягає укриттю у захисних спорудах, та персоналу ЗПУ;
- 2) обґрунтування кількості, місць розміщення і місткості захисних споруд (споруд подвійного призначення) і ЗПУ;
- 3) обґрунтування вибору захисної споруди, у якій буде розміщуватися пункт управління об'єкта;
- 4) обґрунтування класу і режимів вентиляції сховища, групи протирадіаційного укриття, захисних властивостей ЗПУ;
- 5) обґрунтування ефективності використання приміщень захисних споруд для господарських, культурних та побутових потреб у мирний час і строків переводу споруди у режим укриття;
- 6) проектно-кошторисну документацію на будівництво захисних споруд і запасних пунктів управління.

5.12.1 Кількість персоналу (населення), яке підлягає укриттю у захисних спорудах, повинна визначатися у кожному конкретному випадку, виходячи із чисельності:

- 1) найбільшої працюючої зміни;
- 2) чергового і обслуговуючого персоналу, що забезпечує життєдіяльність об'єктів у воєнний час;
- 3) нетранспортабельних хворих і медичного персоналу;
- 4) населення, яке проживає у радіусі 500 метрів навколо станції метрополітену, укриття якого планується у ній;
- 5) НПЗ сусідніх об'єктів, розташованих у межах радіусу збору (500 метрів), яку планується укривати у цих захисних спорудах.

5.12.2 Кількість, місце будівництва і місткість захисних споруд (споруд подвійного призначення) визначають з урахуванням радіусів збору населення, яке підлягає захисту у сховищах і протирадіаційних укриттях у воєнний час, та радіусів пішого маршруту і переліку об'єктів, персонал яких планується укривати у цих захисних спорудах (споруд подвійного призначення).

При цьому рекомендується дотримуватися схеми розміщення захисних споруд, яка є складовою розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) містобудівної документації, що розробляється відповідно до вимог ДБН Б.1.1-5.

5.12.3 Обґрунтування вибору захисної споруди, у якій буде розміщуватися пункт управління об'єкта, доцільно надавати у випадку, якщо проектом передбачається будівництво декількох захисних споруд (споруд подвійного призначення).

5.12.4 Вимоги до технічних характеристик і властивостей захисних споруд та ЗПУ рекомендується отримувати у центральному органі виконавчої влади з питань цивільного захисту або його територіальних органів та включати до вихідних даних і вимог на розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО).

У випадку, якщо зазначені вимоги відсутні, то обґрунтування класу сховища, групи протирадіаційного укриття, класу і режимів вентиляції сховища та інших характеристик захисних споруд (споруд подвійного призначення) і ЗПУ рекомендується обґрунтовувати, виходячи з місць їхнього розташування відповідно до розділу 3 ДБН В.1.2-4 і вимог СН 148 "Инструкция по проектированию приспособления и использования метрополитенов для защиты и перевозки населения в военное время".

5.13 При будь-якому варіанті використання приміщень захисних споруд ЦЗ (споруд подвійного призначення) у мирний час у розділі необхідно привести

розрахунок терміну переведення споруди у режим укриття, який повинен відповідати вимогам ДБН В.1.2-4 та додатку 1 до ДБН В.2.2-5 (не більше 12 годин).

5.14 Проектно-кошторисну документацію на будівництво захисних споруд, ЗПУ, споруд подвійного призначення доцільно розробляти у повному обсязі відповідно до вимог ДБН В.2.2-5, ДБН В.1.2-4, СН 148.

5.15 Для об'єктів будівництва, яким згідно з ДБН В.1.2-4 та додатком Г ДСТУ Б А.2.2-7 визначені додаткові вимоги, у розділ ІТЗ ЦЗ (ЦО) рекомендується включати опис технічних рішень, що підвищують стале функціонування зазначених об'єктів.

Розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) проектів будівництва зазначених об'єктів доцільно виконувати з використанням додатка Г ДСТУ Б А.2.2-7, а також окремих рекомендацій центральних органів виконавчої влади, які здійснюють управління у визначених сферах діяльності.

У розділ ІТЗ ЦЗ (ЦО) проекту будівництва об'єктів зберігання, транспортування пально-мастильних матеріалів (як об'єкта, на якому використовуються і зберігаються займисті речовини), додатково необхідно включати:

- 1) відомості про місця розташування пультів управління і резервних пристроїв їх основних елементів;
- 2) опис технічних рішень щодо захисту ємностей і комунікацій від руйнувань повітряною ударною хвилею у межах зон можливих руйнувань;
- 3) опис технічних рішень щодо спорожнення особливо небезпечних ділянок технологічного обладнання;
- 4) відомості про максимально можливе скорочення запасів і строків зберігання нафтопродуктів до мінімуму, необхідного для функціонування виробництва об'єкта у воєнний час;
- 5) опис технічних рішень щодо запобігання можливих терористичних актів і диверсій.

У випадку, якщо на території об'єктів зберігання, транспортування пально-мастильних матеріалів передбачається будівництво постів мийки автомобілів, у розділі ІТЗ ЦЗ (ЦО) повинні бути представлені технічні рішення, які забезпечують виконання вимог СНиП 2.01.57 дск. Зокрема:

- 1) схему приміщень мийки із вказівкою робочих постів "брудної" і "чистої" зон, водонепроникних штор, екранів, тамбурів, оглядових

каналів, естакад або підйомників, ухилів підлоги, робочих столів, металевих ємностей зі знешкоджуючими розчинами, ділянки для тимчасового зберігання забруднених відходів, санпропускника для персоналу і осіб, що доставили на спеціальну обробку рухомий склад, приміщення для вуличного й домашнього одягу, кімнати відпочинку, а також напрямків руху рухомого складу;

- 2) схему підведення до мийного устаткування робочих постів холодної і гарячої води, а також стисненого повітря;
- 3) схему припливно-витяжної вентиляції, що забезпечує напрямок руху повітря з "чистої" зони в "брудну";
- 4) схему відводу стічних вод;
- 5) вказівку щодо розміщення майданчика для часткової санітарної обробки людей, що прибувають разом з рухомим складом автотранспорту;
- 6) відомості про обробку приміщень "брудної" і "чистої" зон;
- 7) розрахунок пропускної здатності ділянки спеціальної обробки рухомого складу автотранспорту згідно з вимогами СНиП 2.01.57;
- 8) розрахунок кошторисної вартості пристосування мийки для спеціальної обробки рухомого складу з урахуванням вимог до проектної документації згідно з вимогами СНиП 2.01.57.

VI. РОЗРОБЛЕННЯ ПРОЕКТНИХ РІШЕНЬ ЩОДО ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ (ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ) СТОСОВНО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО І ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

У цьому розділі Методичних рекомендацій наведено опис проектних рішень щодо попередження НС техногенного та природного характеру, які розроблюються з урахуванням потенційної небезпеки на об'єкті, який проектується, а також поруч розташованих об'єктах та територіях, результатів інженерних вишукувань, оцінки природних умов і навколишнього середовища.

У проектних рішеннях щодо попередження НС техногенного та природного характеру рекомендується передбачати:

- 1) попередження можливих НС на об'єкті у зв'язку із прогнозованими аваріями на об'єкті будівництва та мінімізацію їх наслідків;
- 2) попередження можливих НС на об'єкті у зв'язку із прогнозованими аваріями на поруч розташованих ПНО, включаючи аварії на транспорті;

3) попередження можливих НС на об'єкті, джерелами яких є небезпечні природні процеси.

Розроблення цих проектних рішень доцільно проводити у черговості відповідно до визначених етапів проектування.

Для проектів будівництва об'єктів, які відповідно до вимог [постанови Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 956](#) "Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки" віднесено до об'єктів підвищеної небезпеки, розроблення проектних рішень розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) доцільно виконувати у взаємозв'язку з матеріалами та технічними рішеннями [Декларації безпеки об'єкта](#). Також, до розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) об'єктів підвищеної небезпеки та ПНО, що реконструюються, рекомендується включати результати аналізу ризику аварій відповідно до [Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій](#), у тому числі таких, що пов'язані з пожежами та вибухами (наказ Комітету по нагляду за охороною праці України Міністерства праці та соціальної політики від 17.06.99 № 112).

Крім того, у розділ ІТЗ ЦЗ (ЦО) із зазначеного напрямку рекомендується включати аналіз ризику аварій, що супроводжуються пожежами, вибухами, викидами небезпечних хімічних речовин, утворенням хвилі прориву тощо.

Доцільно для ОПН розраховувати показники індивідуального ризику (будувати поля індивідуального ризику), визначати залежності "частота події - кількість загиблих", "частота події - кількість потерпілих", "частота події - розмір матеріального збитку".

6.1. РОЗРОБЛЕННЯ ПРОЕКТНИХ РІШЕНЬ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПРОГНОЗОВАНИМИ АВАРІЯМИ НА ОБ'ЄКТАХ БУДІВНИЦТВА, ТА МІНІМІЗАЦІЇ ЇХ НАСЛІДКІВ

6.1.1 До проектних рішень ІТЗ ЦЗ (ЦО) щодо попередження НС, пов'язаних із прогнозованими аваріями на проектуваному об'єкті, доцільно включати:

- 1) перелік небезпечних виробництв і ділянок із вказівкою характеристик небезпечних речовин та їх кількості для кожного виробництва і ділянки;
- 2) визначення зон дії основних вражаючих факторів при аваріях із посиланням на відповідні методики, які для цього використовувались;
- 3) відомості про чисельність і місця розміщення обслуговуючого персоналу об'єкта, що проектується (будується або реконструюється),

об'єктів, які можуть потрапити до зони дії вражаючих факторів у випадку аварій на об'єкті будівництва;

- 4) відомості про чисельність і місця розміщення населення на прилеглій території, що може потрапити до зони дії вражаючих факторів у випадку аварій на об'єкті будівництва;
- 5) рішення щодо виключення можливості розгерметизації устаткування і попередження аварійних викидів небезпечних речовин;
- 6) відомості про наявність і характеристики систем контролю радіаційної, хімічної обстановки, виявлення вибухонебезпечних концентрацій;
- 7) рішення, спрямовані на попередження розвитку аварій і локалізацію викидів (скидань) небезпечних речовин;
- 8) рішення щодо забезпечення вибухопожежонебезпеки;
- 9) відомості про наявність і характеристики систем автоматичного регулювання, блокувань, сигналізацій, а також безаварійної зупинки технологічного процесу;
- 10) рішення щодо забезпечення сталого функціонування пунктів і систем управління виробничим процесом, які забезпечують протиаварійну безпеку персоналу і можливість управління процесом при аварії;
- 11) відомості про наявність, місця розміщення і характеристики основних і резервних джерел електро-, тепло-, газо- і водопостачання, а також систем зв'язку;
- 12) рішення щодо запобігання стороннього втручання у діяльність об'єкта (системи фізичного захисту і охорони об'єкта);
- 13) опис і характеристики системи оповіщення про НС;
- 14) рішення щодо забезпечення безперешкодної евакуації людей з території об'єкта.

6.1.2 Для визначення переліку небезпечних виробництв і ділянок, на яких використовуються НХР, доцільно використовувати [Методику прогнозування наслідків виливу \(викиду\) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті](#), яку затверджено спільним наказом МНС, Мінагрополітики, Мінекономіки, Мінприроди від 27.03.2001 № 73/82/64/122.

Розрахунки рекомендується приводити тільки для небезпечних речовин, викиди або виливи яких можуть призвести до виникнення НС.

Розрахунки повинні включати найменування речовин, ступінь небезпеки, фізичні умови утримування на об'єкті (агрегатний стан, тиск, температуру), характер впливу на людину і об'єкти навколишнього середовища.

Для небезпечних виробництв і ділянок, для яких будуть розраховуватися наслідки аварій, рекомендується вказати кількість НХР, що перебувають у технічних пристроях (апаратах, ємностях, трубопроводах), із вказівкою максимальної кількості в одиничній ємності або ділянці трубопроводу найбільшої місткості.

На об'єкті зберігання, транспортування пально-мастильних матеріалів рекомендується виділяти пально-заправні колонки, резервуари зберігання нафтопродуктів і майданчики зливу нафтопродуктів з автоцистерни.

6.1.3 У розділі ІТЗ ЦЗ (ЦО) для кожного небезпечного виробництва і ділянки доцільно розглядати декілька сценаріїв аварій, включаючи аварію з максимальними наслідками (максимальну гіпотетичну) і найбільш ймовірну.

Для кожного сценарію аварії повинні визначатися розміри зон дії вражаючих факторів, прогноз кількості загиблих і потерпілих, розміри матеріального збитку.

При цьому для аналізу ризику аварій рекомендується використовувати:

- 1) Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій (наказ Комітету по нагляду за охороною праці України Міністерства праці та соціальної політики від 17.06.99 № 112);
- 2) Методику ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів, затверджену наказом МНС від 23.02.2006 № 98 "Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів", зареєстрованим у Мін'юсті від 20 березня 2006 р. за № 286/12160;
- 3) Методику визначення ризиків та їх прийнятних рівнів для декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки, затверджену наказом Мінпраці від 04.12.2002 № 637.

У випадку використання інших оригінальних методик потрібно вказати відомості про їх розробників та сферу їх застосування.

Межі зони дії вражаючих факторів при максимальних аваріях на кожному з небезпечних виробництв або ділянок доцільно показати на ситуаційному плані об'єкта будівництва.

На об'єкті зберігання, транспортування пально-мастильних матеріалів доцільно розглядати аварії, що призводять до утворення:

- 1) вибухонебезпечних пально-повітряних сумішей з наступним їх вибуховим перетворенням усередині підземних або наземних резервуарів для зберігання нафтопродуктів, ззовні резервуарів при зливі в них нафтопродуктів з автоцистерн, усередині автомобільних цистерн при зливі з них нафтопродуктів, ззовні паливних баків автомобілів при їх заповненні паливом;
- 2) розливу нафтопродуктів з наступним їх загорянням при переповненні підземної ємності, роз'єднанні сполучних трубопроводів "автоцистерна-резервуар", переповненні паливного бака автомобіля, несвоєчасного витягу роздавального пістолета з бака, наїзді на пально-роздавальну колонку, перекидання наповнюваної нафтопродуктом каністри тощо.

На ситуаційному плані об'єктів зберігання, транспортування пально-мастильних матеріалів рекомендується показати зони можливих повних, сильних, середніх і слабких руйнувань, зони можливого поширювання завалів, зони руйнування шибок і зони небезпечної дії теплового випромінювання при палаючому розлитті нафтопродуктів.

6.1.4 У відомостях про чисельність і місця розміщення обслуговуючого персоналу об'єкта, що проектується (будується або реконструюється), рекомендується обґрунтовувати облікову чисельність працівників та кількість НПЗ.

6.1.5 До переліку рішень щодо недопущення розгерметизації устаткування і попередження аварійних викидів небезпечних речовин рекомендується включати опис способів герметизації устаткування і його вузлів, захисних бар'єрів від зовнішніх впливів, відомості про запаси міцності конструкцій і матеріалів, запобіжних пристроях від підвищення тиску (клапанах, розширювальних ємностях) тощо.

На об'єктах зберігання, транспортування пально-мастильних матеріалів зазначеними рішеннями є, наприклад, устаткування пально-роздавальних колонок заправними пістолетами з автоматичним відключенням при досягненні номінального рівня пального в баку автомобіля, розміщення пально-роздавальних колонок на островці, піднятому над дорожнім полотном для виключення наїзду автомобіля, збільшення товщини стінки резервуарів і трубопроводів для компенсації корозії, застосування матеріалів шлангів, трубопроводів і насосів, що забезпечують надійність експлуатації в діапазоні робочих і аварійних тисків, і температур тощо.

6.1.6 У відомостях про наявність і характеристики систем контролю радіаційної, хімічної обстановки, виявлення вибухонебезпечних концентрацій необхідно вказувати, які параметри контролюються та які

прилади застосовуються, привести плани і розрізи будинків, ситуаційний план об'єкта з позначенням місць установки стаціонарних датчиків контрольних приладів або місць виміру відповідних параметрів обстановки переносними приладами.

Крім того, до складу відомостей доцільно включати опис об'єктових систем одержання даних про метеорологічні параметри.

Зазначені технічні рішення повинні відповідати вимогам [Правил улаштування, експлуатації та технічного обслуговування систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення людей у разі їх виникнення](#), затверджених наказом МНС України від 15.05.2006 № 288 "Про затвердження Правил улаштування, експлуатації та технічного обслуговування систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення людей у разі їх виникнення", та СОУ МНС 75.2-00013528-003:2011 "Автоматизовані системи раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення. Типи й загальні технічні вимоги", затверджених [наказом МНС України від 04.04.2011 № 333](#) "Про прийняття та надання чинності стандарту МНС України СОУ МНС 75.2-00013528-003:2010".

6.1.7 До переліку рішень, спрямованих на попередження розвитку аварій і локалізацію викидів (скидань) небезпечних речовин, рекомендується включати:

- 1) системи аварійного звільнення ємнісного технологічного устаткування;
- 2) пристрої щодо обмеження, локалізації і подальшої утилізації викидів небезпечних речовин (наприклад, обвалування резервуарів, водяні завіси, очисні споруди, прокладка трубопроводів у лотках, у захисних кожухах тощо);
- 3) рішення, спрямовані на виключення або зменшення поширення розмірів НС (наприклад, подовження шляхів зливно-наливної естакади для забезпечення відводу від неї цистерни, що зайнялася, віддалення будинків один від одного на безпечні відстані тощо);
- 4) рішення щодо зниження інтенсивності дії вражаючих факторів (наприклад, устрій легкозриваємої покрівлі, встановлення протиосколочних сіток на віконних прорізах тощо).

6.1.8 До відомостей стосовно заходів щодо забезпечення вибухопожежонебезпеки рекомендовано включати:

- 1) категорію приміщень і відкритих установок з пожежної та вибухопожежної небезпеки;

- 2) ступінь вогнестійкості будівель і споруд;
- 3) опис системи пожежної сигналізації;
- 4) опис стаціонарних (у тому числі автоматичних) установок пожежогасіння із вказівкою кількості і місць зберігання вогнегасних речовин;
- 5) опис внутрішнього протипожежного водопроводу;
- 6) обґрунтування типів, кількості і місць розміщення первинних засобів пожежогасіння;
- 7) схему зовнішнього протипожежного водопроводу із вказівкою пожежних гідрантів;
- 8) місце розташування і ємність зовнішнього протипожежного водоймища;
- 9) опис рішень щодо блискавкозахисту і захисту від статичної електрики з необхідними ілюстраціями;
- 10) опис систем вентиляції і димовидалення.

6.1.9 Відомості про наявність і характеристики систем автоматичного регулювання, блокувань, сигналізацій, а також безаварійної зупинки технологічного процесу, рекомендується приводити у вигляді таблиць із зазначенням:

- 1) найменування устаткування та принцип його роботи;
- 2) контролюємих параметрів та їх граничних значень;
- 3) назви, види, типи контрольних приладів, датчиків сигналізації, відсічних і запобіжних пристроїв.

6.1.10 В опис рішень щодо забезпечення сталого функціонування пунктів і систем управління виробничим процесом, які забезпечують протиаварійну безпеку персоналу і можливості управління процесом при аварії, рекомендовано включати:

- 1) відомості про розташування і оснащення пунктів управління технологічним процесом;
- 2) дані про потрапляння пункту управління до зони дії вражаючих факторів при можливих аваріях на об'єкті із вказівкою кількісних показників впливу;
- 3) характеристики несучих і огорожуючих конструкцій пункту управління, системи вентиляції з погляду стабільності до впливу

повітряної ударної хвилі, небезпечних факторів пожежі, проникненню небезпечних хімічних речовин;

- 4) відомості про можливість управління виробничим процесом і забезпечення безпеки персоналу пункту управління при аварії;
- 5) дані про наявність резервних пунктів управління, спеціальних (у тому числі пересувних) пунктів управління протиаварійними діями.

6.1.11 Відомості про наявність, місця розміщення і характеристики основних і резервних джерел електро-, тепло-, газо- і водопостачання, а також систем зв'язку, рекомендується приводити в обсязі, передбаченому [пунктами 5.10 і 5.11](#) Методичних рекомендацій.

Для об'єктів зберігання, транспортування пально-мастильних матеріалів доцільно привести опис систем телефонного або радіозв'язку, а також системи гучномовного зв'язку.

6.1.12 До переліку технічних рішень щодо запобігання стороннього втручання у діяльність об'єкта (системи фізичного захисту і охорони об'єкта) рекомендується включати:

- 1) опис організації охорони, порядок пропуску людей і проїзду транспортних засобів на територію об'єкта;
- 2) обґрунтування чисельності співробітників охорони, відомості про місця їх розміщення;
- 3) характеристику огороження об'єкта;
- 4) кількість і розміщення в'їздів і виїздів на територію об'єкта, у тому числі обладнаних прохідними;
- 5) перелік і місця розміщення пристроїв щодо недопущення безконтрольного і безперешкодного в'їзду автомобільного та залізничного транспорту, проходів людей через прохідні на територію об'єкта, блокування дверей і вікон на відкривання;
- 6) схеми систем відеоспостереження, охоронної сигналізації та інших систем виявлення проникнення сторонніх на територію об'єкта, у будинки і споруди.

6.1.13 До опису і характеристики системи оповіщення про НС рекомендується відносити:

- 1) перелік і характеристики засобів отримання інформації про аварію на проектуваному об'єкті, способи оповіщення персоналу та населення, а також об'єктів, що потрапляють у зону ураження;

- 2) принципову схему оповіщення обслуговуючого персоналу, відповідальних посадових осіб, заінтересованих організацій (на схемі рекомендується позначити типи зв'язку і дублювання сигналів оповіщення);
- 3) для радіаційно-, хімічно- й гідродинамічно небезпечних об'єктів додатково наводяться обґрунтування розмірів зони дії локальної системи оповіщення;
- 4) принципову схему доведення сигналів про аварії на проектованому об'єкті та інформації про заходи щодо захисту, до працівників сусідніх об'єктів та населення в зоні дії локальної системи оповіщення (на схемі рекомендується позначити типи зв'язку і дублювання сигналів оповіщення);
- 5) ситуаційний план об'єкта із вказівкою місць розміщення засобів оповіщення людей на його території та локальної системи оповіщення за межами його території (на схемі рекомендується нанести межі зон дії пристроїв гучномовного зв'язку).

Зазначені технічні рішення повинні відповідати вимогам [абзац 3 пункту 6.1.6](#) Методичних рекомендацій.

Для об'єктів зберігання, транспортування пально-мастильних матеріалів доцільно створювати локальні системи оповіщення про аварії.

6.1.14 До складу рішень щодо забезпечення безперешкодної евакуації людей з території об'єкта рекомендується наводити план території з нанесенням напрямків виходу людей від кожного з будинків і споруд і виїзду автотранспорту за межі об'єкта (не менше ніж у двох різних напрямках).

Для об'єктів зберігання, транспортування пально-мастильних матеріалів на схемі евакуації необхідно позначати всі евакуаційні виходи із приміщень і напрямки руху людей.

6.1.15 У складі рішень щодо забезпечення безперешкодного введення і пересування на проектованому об'єкті сил і засобів ліквідації наслідків аварій доцільно представляти план території з нанесенням напрямків в'їзду і пересування автотранспорту, пожежної та іншої спеціальної техніки для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт при НС.

Для об'єктів, на території яких у результаті впливу повітряної ударної хвилі будинки і споруди можуть одержати повні і сильні руйнування, а також утворюватися палаючі розливи, на схемі введення і пересування сил з ліквідації наслідків аварії рекомендується наносити за межі зон можливого

поширення завалів і зон небезпечної дії теплового випромінювання палаючих розливів.

6.2 РОЗРОБЛЕННЯ ПРОЕКТНИХ РІШЕНЬ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПРОГНОЗОВАНИМИ АВАРІЯМИ НА ПОРУЧ РОЗТАШОВАНИХ ПОБЛИЗУ ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТАХ І ТРАНСПОРТНИХ КОМУНІКАЦІЯХ

6.2.1 До проектних рішень ІТЗ ЦЗ (ЦО) щодо попередження НС, які виникають у результаті можливих аварій на розташованих поблизу ПНО і транспортних комунікаціях, необхідно включати:

- 1) перелік ПНО, ОПН і транспортних комунікацій, аварії на яких можуть стати причиною виникнення НС на проектуваному об'єкті;
- 2) визначення зон дії основних вражаючих факторів при аваріях на розташованих поблизу ПНО, ОПН і транспортних комунікаціях із вказівкою джерела інформації або застосованих методик розрахунку;
- 3) відомості про чисельність і місця розміщення людей на проектуваному об'єкті, які можуть опинитися у зоні НС, викликаній аваріями за його межами;
- 4) рішення із захисту людей і території об'єкта будівництва від НС, викликаних аваріями за його межами.

6.2.2 У перелік ПНО, ОПН і транспортних комунікацій, аварії на яких можуть стати причиною виникнення НС на проектуваному об'єкті, рекомендується включати радіаційно, хімічно, гідродинамічно, вибухо- і пожежонебезпечні об'єкти, транспортні комунікації, на яких вражаючі фактори аварій можуть досягти території об'єкта будівництва.

6.2.3 Розміри зон дії основних вражаючих факторів при аваріях на розташованих поблизу ПНО і транспортних комунікаціях, а також дані про ступінь небезпеки територій доцільно запитувати в центральному органі виконавчої влади з питань цивільного захисту або його територіальних органах згідно з процедурою, наведеною у розділі IV Методичних рекомендацій.

У разі якщо обґрунтування розмірів зон дії основних вражаючих факторів при аваріях на розташованих поблизу ПНО і транспортних комунікаціях проводяться у складі розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) рекомендується використовувати методики розрахунку, які наведено у пунктах 6.1.2 та 6.1.3 Методичних рекомендацій.

Зону дії вражаючих факторів при аваріях на сусідніх об'єктах і транспортних комунікаціях необхідно показати на ситуаційному плані об'єкта будівництва.

6.2.4 Відомості про чисельність і місця розміщення людей на проектованому об'єкті, які можуть потрапити до зони НС, викликані аваріями за його межами, рекомендується приводити в обсязі, передбаченому [пунктом 6.1.4](#) Методичних рекомендацій.

6.2.5 До складу рішень із захисту людей і території об'єкта будівництва від НС, викликаних аваріями за його межами, необхідно включати:

- 1) відомості про наявність і характеристики систем контролю радіаційної, хімічної обстановки, виявлення вибухонебезпечних концентрацій;
- 2) відомості про наявність і характеристики систем безаварійної зупинки технологічного процесу;
- 3) рішення із забезпечення сталого функціонування пунктів і систем управління виробничим процесом, які забезпечують протиаварійну безпеку персоналу і можливості управління процесом при НС;
- 4) відомості про наявність, місця розміщення і характеристики основних та резервних джерел електро-, тепло, газо- і водопостачання, а також систем зв'язку;
- 5) опис і характеристики системи оповіщення про аварії на поруч розташованих об'єктах і транспортних комунікаціях;
- 6) рішення щодо забезпечення безперешкодної евакуації людей з території об'єкта будівництва;
- 7) рішення щодо забезпечення безперешкодного введення і пересування на проектованому об'єкті сил і засобів ліквідації НС.

Відомості щодо вищезазначених рішень рекомендується наводити в обсягах, які передбачені відповідними пунктами Методичних рекомендацій (зокрема [5.7](#), [5.8](#), [5.9](#), [5.10](#), [5.11](#), [5.12](#), [6.1.11](#), [6.1.12](#), [6.1.14](#), [6.1.15](#)), із урахуванням того, що джерело НС може виникнути за межами об'єкта в мирний час.

До описів і характеристик системи оповіщення про аварії, що відбуваються за межами об'єкта будівництва, рекомендується відносити:

- 1) перелік і характеристики засобів отримання інформації про аварії, оповіщення людей на території проектового об'єкта і заінтересованих організацій;

- 2) принципову схему оповіщення обслуговуючого персоналу, відповідальних посадових осіб, заінтересованих організацій, і доведення інформації про заходи щодо захисту до населення, яке мешкає поруч (на схемі рекомендується позначити типи зв'язку і дублювання сигналів оповіщення);
- 3) ситуаційний план об'єкта із вказівкою місць розміщення засобів оповіщення людей на його території та прилеглий території (на схемі рекомендується нанести межі зон дії пристроїв оповіщення).

6.3 РОЗРОБЛЕННЯ ПРОЕКТНИХ РІШЕНЬ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ, ДЖЕРЕЛАМИ ЯКИХ Є НЕБЕЗПЕЧНІ ПРИРОДНІ ПРОЦЕСИ

6.3.1 До проектних рішень ІТЗ ЦЗ (ЦО) щодо попередження НС, джерелами яких є небезпечні природні процеси, доцільно включати:

- 1) відомості щодо характеристики природнокліматичних умов у районі розташування об'єкта будівництва;
- 2) визначення частоти та інтенсивності проявів небезпечних природних процесів, а також категорії їх небезпеки;
- 3) опис заходів щодо інженерного захисту території підприємств, будинків і споруд, якщо буде потреба захисту від небезпечних природних процесів;
- 4) інші технічні рішення щодо захисту людей і території проектуємого об'єкта від НС, викликаних небезпечними природними процесами.

6.3.2 До відомостей щодо характеристики природнокліматичних умов у районі розташування об'єкта будівництва доцільно включати:

- 1) дані про топографію району розташування;
- 2) природно-кліматичні характеристики району, що враховуються при будівництві підприємств, будинків і споруд.

6.3.3 Дані про частоту та інтенсивність прояву небезпечних природних процесів, які можуть стати причиною виникнення НС на проектуємому об'єкті, доцільно запитувати в центральному органі виконавчої влади з питань цивільного захисту або його територіальних органах згідно з процедурою, наведеною у [розділі IV](#) Методичних рекомендацій.

У випадку, якщо такі відомості у складі вихідних даних не представлені, розробнику розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) рекомендується, із урахуванням результатів інженерних вишукувань, виявити джерела НС природного характеру, частоту їх виникнення і зони дії основних вражаючих факторів.

Межі зон дії небезпечних природних процесів необхідно показати на ситуаційному плані об'єкта будівництва.

6.3.4 При описі заходів щодо інженерного захисту території підприємств, будинків і споруд від небезпечних природних процесів рекомендується обґрунтувати:

- 1) вибір заходів, а також видів, класів і розмірів споруд інженерного захисту від небезпечних геологічних процесів, привести схеми, плани і розрізи проєктованих споруд інженерного захисту або дати відповідні відомості про споруди, уже закінчених будівництвом по проєкту інженерного захисту території;
- 2) вибір засобів інженерного захисту, а також видів, класів, розмірів проєктованих споруд інженерного захисту від затоплення і підтоплення, привести схеми, плани і розрізи цих споруд або дати відповідні відомості про вже реалізовані заходи інженерного захисту території від затоплення і підтоплення (згідно з ДБН В.1.1-25 "Захист від небезпечних геологічних процесів, шкідливих експлуатаційних впливів, від пожежі; інженерний захист територій і споруд від підтоплення та затоплення");
- 3) категорію об'єкта будівництва із захисту від блискавки, привести опис технічних рішень щодо захисту будинків і споруд від грозових розрядів і схему розташування пристроїв захисту;
- 4) указати сейсмічність майданчика будівництва, обґрунтувати вибір і привести опис технічних рішень щодо захисту будинків і споруд, які необхідно враховувати при будівництві в сейсмічних районах, згідно з ДБН В.1.1-12 "Будівництво в сейсмічних районах України".

Також при розробленні цих рішень рекомендується використовувати ДБН В.1.1-5 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Будинки та споруди на підроблюваних територіях і просідаючих ґрунтах" та ДБН В.1.1-3 "Інженерний захист територій, будинків і споруд від зсувів та обвалів. Основні положення".

6.3.5 До складу інших технічних рішень щодо захисту людей від НС, пов'язаних із небезпечними природними процесами, необхідно включати:

- 1) характеристики об'єктових систем раннього виявлення метеорологічних, геологічних, гідрогеологічних та інших небезпечних природних процесів;

- 2) опис і характеристики системи оповіщення про загрозу виникнення НС природного характеру;
- 3) відомості про наявність і характеристики систем безаварійної зупинки технологічного процесу;
- 4) рішення із забезпечення протиаварійної стабільності пунктів і систем управління виробничим процесом та безпеки персоналу;
- 5) відомості про наявність, місця розміщення та характеристики основних і резервних джерел електро-, тепло-, газо- і водопостачання, а також систем зв'язку;
- 6) рішення із забезпечення безперешкодної евакуації людей з території об'єкта будівництва;
- 7) рішення із забезпечення безперешкодного введення та пересування на проектуваному об'єкті сил і засобів ліквідації НС.

Відомості про вищезазначені рішення рекомендується представляти в обсягах, передбачених у [пунктах 5.7, 5.8, 5.9, 5.10, 5.11, 5.12, 6.1.11, 6.1.12, 6.1.14, 6.1.15](#) Методичних рекомендацій.

VII. ЕКСПЕРТИЗА ПРОЕКТНИХ РІШЕНЬ РОЗДІЛУ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ (ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ) У СКЛАДІ ПРОЕКТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ

7.1 Експертиза проектних рішень розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) у складі проектної документації об'єктів будівництва (далі - експертиза) проводиться експертними організаціями незалежно від форми власності, які відповідають вимогам статті 31 [Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності"](#), [постанови Кабінету Міністрів України від 11 травня 2011 р. № 560 "Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України"](#) та [наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 23.05.2011 № 53](#), зареєстрованим у Мін'юсті від 16 червня 2011 р. за № 719/19457 "Про затвердження Критеріїв, яким повинні відповідати експертні організації, що здійснюють експертизу проектів будівництва" (далі - експертна організація).

7.2 Експертиза проводиться Державним підприємством "Спеціалізована державна експертна організація - Центральна служба Української державної будівельної експертизи" Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України та його підрозділами в

регіонах. До цієї експертизи можуть залучатись експерти з питань пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екології, охорони праці, що пройшли професійну атестацію та отримали кваліфікаційний сертифікат.

7.3 На експертизу доцільно представляти повністю укомплектовану документацію у наступному складі:

- 1) завдання на розроблення проектної документації;
- 2) вихідні дані і вимоги, необхідні для розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО), оформлені відповідно до [пункту 4.2](#) Методичних рекомендацій;
- 3) розділ "Загальна пояснювальна записка";
- 4) проектна документація розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО).

У разі необхідності на експертизу можуть представлятись інші розділи проекту, пов'язані з питаннями ІТЗ ЦЗ (ЦО).

Замовник експертизи несе відповідальність згідно із законодавством за достовірність документів, поданих для проведення експертизи.

Експертна організація несе відповідальність згідно із законодавством за належну якість проведення експертизи.

7.4 За результатами експертизи експертна організація готує письмовий висновок, що підписується всіма експертами, що брали участь у розгляді документації.

До змісту цього висновку рекомендується включати:

- 1) підстави для проведення експертизи;
- 2) відомості про експертну організацію та її право здійснювати даний вид діяльності;
- 3) перелік представленої на експертизу документації;
- 4) коротку характеристику об'єкта будівництва;
- 5) перелік зауважень та пропозицій до складу і змісту представленої на експертизу документації. Зауваження і пропозиції експертної організації повинні мати конкретний характер, містити посилання на вимоги нормативних та нормативно-правових актів, та не допускати неоднозначного тлумачення;
- 6) висновки щодо результатів експертизи та рекомендації стосовно затвердження проекту будівництва у частині, що стосується ІТЗ ЦЗ (ЦО), або вимоги щодо доопрацювання документації та подання її на повторну експертизу.

7.5 Повторна експертиза проекту будівництва (розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО)) проводиться після його коригування, якщо це призвело до зміни проектних рішень, а також у разі, коли це пов'язано із зміною державних будівельних норм та вихідних даних щодо проектування.

Строк проведення повторної експертизи встановлюється договором, укладеним між замовником експертизи та експертною організацією, виходячи з обсягу змінених проектних рішень і не може перевищувати строк, зазначений у [пункті 14 Порядку](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 травня 2011 р. № 560 "Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України".

7.6 Спори, що виникають під час проведення експертизи між її замовником та експертною організацією, розглядаються Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України або у судовому порядку.

Директор Департаменту
цивільного захисту

В. Квашук

Додаток 1
до Методичних рекомендацій
щодо розроблення розділу
"Інженерно-технічні заходи
цивільного захисту (цивільної
оборони)"
у складі проектної документації
об'єктів

ПЕРЕЛІК

законодавчих та нормативних документів

1. [Закон України "Про інвестиційну діяльність"](#) від 18 вересня 1991 року № 1560-XII.
2. [Закон України "Про основи містобудування"](#) від 16 листопада 1992 року № 2780-XII.

3. [Закон України "Про Цивільну оборону"](#) від 3 лютого 1993 року № 2974-XII.
4. [Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення"](#) від 24 лютого 1994 року № 4004-XII.
5. [Закон України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку"](#) від 8 лютого 1995 року № 39/95-ВР.
6. [Закон України "Про трубопровідний транспорт"](#) від 15 травня 1996 року № 192/96-ВР.
7. [Закон України "Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання"](#) від 14 січня 1998 року № 15/98-ВР.
8. [Закон України "Про аварійно-рятувальні служби"](#) від 14 грудня 1999 року № 1281-XIV.
9. [Закон України "Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру"](#) від 8 червня 2000 року № 1809-III.
10. [Закон України "Про об'єкти підвищеної небезпеки"](#) від 18 січня 2001 року № 2245-III.
11. [Закон України "Про питну воду та питне водопостачання"](#) від 10 січня 2002 року № 2918-III.
12. [Закон України "Про правові засади цивільного захисту"](#) від 24 червня 2004 року № 1859-IV.
13. [Закон України "Про будівельні норми"](#) від 5 листопада 2009 року № 1704-VI.
14. [Закон України "Про регулювання містобудівної діяльності"](#) від 17 лютого 2011 року № 3038-VI.
15. [Постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 року № 1288](#) "Про затвердження Положення про Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів".
16. [Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 1999 року № 192](#) "Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку в надзвичайних ситуаціях".
17. [Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2001 року № 1432](#) "Про затвердження Положення про порядок проведення евакуації населення у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру".

18. [Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 956](#) "Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки".

19. [Постанова Кабінету Міністрів України від 3 серпня 1998 року № 1198](#) "Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру".

20. [Постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2010 р. № 227дск](#) "Про затвердження Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій з цивільної оборони (цивільного захисту)".

21. [Постанова Кабінету Міністрів України від 27 квітня 2011 року № 557](#) "Про затвердження Порядку віднесення об'єктів будівництва до IV і V категорій складності".

22. [Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2011 року № 554](#) "Деякі питання професійної атестації відповідних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури".

23. [Постанова Кабінету Міністрів України від 11 травня 2011 року № 560](#) "Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України".

24. [Постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 року № 548](#) "Про затвердження Порядку проведення експертизи містобудівної документації".

25. СНиП 2.01.53-1984 (дск) "Световая маскировка населенных пунктов и объектов народного хозяйства".

26. СНиП 2.01.57-1985 (дск) "Приспособление объектов коммунально-бытового назначения для санитарной обработки людей, специальной обработки одежды и подвижного состава автотранспорта".

27. ДБН Б.1.1-5:2007 "Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації".

28. ВБН В.2.2-58.1-94. "Проектування складів нафти і нафтопродуктів з тиском насичених парів не вище 93,3 кПа".

29. ВБН В.2.2-58.2-94. "Резервуари вертикальні сталеві для зберігання нафти і нафтопродуктів з тиском насичених парів не вище 93,3 кПа".

30. ДБН В.1.2-1-95 СНББ "Положення про розслідування причин аварій (обвалень) будівель, споруд, їх частин та конструктивних елементів".

31. ДБН В.2.2.5-97 "Захисні споруди цивільної оборони".
32. ДБН В.2.5-20-2001 Зміна № 1. "Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі та споруди. Газопостачання".
33. [ДБН А.2.2-3 "Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва"](#).
34. ДБН В 1.2-4-2006 "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)".
35. ДБН В.1.1-3 "Інженерний захист територій, будинків і споруд від зсувів та обвалів. Основні положення".
36. ДБН В.1.1-5 "Захист від небезпечних геологічних процесів. Будинки та споруди на підроблюваних територіях і просідаючих ґрунтах".
37. ДБН В.1.1-12 "Будівництво в сейсмічних районах України".
38. ДБН В.1.1-25 "Захист від небезпечних геологічних процесів, шкідливих експлуатаційних впливів, від пожежі; інженерний захист територій і споруд від підтоплення та затоплення".
39. ДБН В.1.2-14-2009 СНББ "Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель, споруд, будівельних конструкцій та основ".
40. ДБН В.2.3-7-2010 "Споруди транспорту. Метрополітени".
41. ДБН В.2.4-3:2010 "Гідротехнічні, енергетичні та меліоративні системи і споруди, підземні гірничі виробки. Гідротехнічні споруди. Основні положення".
42. ДБН В.2.5-56:2011 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту".
43. ДСТУ 4933:2008 "Безпека у надзвичайних ситуаціях. Техногенні надзвичайні ситуації. Терміни та визначення основних понять".
44. ДСТУ Б А.2.4-17:2008. СПДБ. "Правила виконання робочих креслень гідротехнічних споруд".
45. [ДСТУ Б Д.2.2-10:2009. \(Збірник 29\). "Ресурсні елементні кошторисні норми на будівельні роботи. Тунелі та метрополітени. Обслуговуючі процеси"](#).
46. ДСТУ-Н Б В.2.3-21:2008 "Магістральні трубопроводи. Настанова. Визначення залишкової міцності магістральних трубопроводів з дефектами".
47. [Класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010.](#)

48. ДСТУ Б А.2.2-7 "Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Основні положення".

49. [НПАОП 0.00-4.33-99 "Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій"](#).

50. [Наказ МОЗ України від 23 грудня 1996 року № 383 "Про затвердження Державних санітарних правил і норм "Вода питна. Гігієнічні вимоги до якості води централізованого господарсько-питного водопостачання"](#).

51. [Наказ Мінпраці України від 9 січня 1998 № 4 "Про затвердження Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів" \(НПАОП 40.1-1.21-98/ДНАОП 0.00-1.21-98\)](#).

52. [Наказ МНС України від 18 грудня 2000 року № 338 "Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів, затвердженого наказом МНС України"](#).

53. [Наказ МНС, Мінагрополітики, Мінекономіки, Мінприроди України від 27 березня 2001 року № 73/82/64/122 "Про затвердження Методики прогнозування наслідків виливу \(викиду\) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті"](#).

54. [Наказ МНС України від 6 листопада 2003 року № 425 "Про затвердження Положення про моніторинг потенційно небезпечних об'єктів"](#).

55. [Наказ МНС від 23 лютого 2006 № 98 "Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів"](#).

56. [Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 4 грудня 2002 року № 637 "Про затвердження Методики визначення ризиків та їх прийнятних рівнів для декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки"](#).

57. [Наказ МОЗ України від 2 лютого 2005 року № 54 "Про затвердження державних санітарних правил "Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України"](#).

58. [Наказ МНС України від 15 травня 2006 року № 288 "Про затвердження Правил улаштування, експлуатації та технічного обслуговування систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення людей у разі їх виникнення"](#).

59. [Наказ Мінрегіонбуду України від 27 січня 2009 № 47 "Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності у будівництві, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури"](#).

60. [Наказ МНС України від 16.07.2009 № 494 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення планів цивільного захисту підприємств, установ, організацій на особливий період"](#).

61. Наказ МНС України від 12 листопада 2009 року № 50 "Про затвердження Порядку прийняття в експлуатацію системи раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення людей у разі їх виникнення".

62. [Наказ МНС України від 08.07.2010 № 528 "Про впровадження ДСТУ Б А.2.2-7:2010"](#).

63. Наказ МНС України від 13 липня 2010 р. № 544 "Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення картографічних документів та схем у сфері цивільного захисту".

64. [Наказ Служби безпеки України від 23 липня 2010 року № 405 "Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю"](#).

65. [Наказ Міністерства регіонального розвитку і будівництва та житлово-комунального господарства України від 16 травня 2011 року № 45 "Про затвердження Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів"](#).

66. [Наказ Міністерства регіонального розвитку і будівництва та житлово-комунального господарства України від 23 травня 2011 року № 53 "Про затвердження Критеріїв, яким повинні відповідати експертні організації, що здійснюють експертизу проектів будівництва"](#).

67. [ДСанПіН 2.2.4-003-98 Державні санітарні норми та правила. "Гігієнічна оцінка водоочисних пристроїв, призначених для застосування у практиці питного водопостачання"](#).

68. [ДСанПіН 2.2.4-171-10 Державні санітарні норми та правила. "Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною"](#).

69. СН 148-1976 "Инструкция по проектированию приспособления и использования метрополитенов для защиты и перевозки населения в военное время".

70. ["Электрооборудование специальных установок. Правила устройства электроустановок" \(НПАОП 40.1-1.32-01\)](#).

71. СанПин 2.6.1.24-03 "Санитарные правила проектирования и эксплуатации атомных станций".

72. СОУ МНС 75.2-00013528-003:2011 "Автоматизовані системи раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення. Типи й загальні технічні вимоги".

Додаток 2
до Методичних рекомендацій
щодо розроблення розділу
"Інженерно-технічні заходи
цивільного захисту (цивільної
оборони)"
у складі проектної документації
об'єктів

РОЗ'ЯСНЕННЯ

Державної архітектурно-будівельної інспекції щодо ліцензування діяльності, пов'язаної із розробленням проектної документації розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)"

Лист Державної архітектурно-будівельної інспекції України "Про надання роз'яснення" [від 10 серпня 2011 року № 40-16-1864.](#)

Лист Державної архітектурно-будівельної інспекції України "Про надання роз'яснення" [від 3 листопада 2011 року № 40-16-3902.](#)

Додаток 3
до Методичних рекомендацій
щодо розроблення розділу
"Інженерно-технічні заходи
цивільного захисту (цивільної
оборони)"
у складі проектної документації
об'єктів

ЗРАЗОК

оформлення запиту на видачу вихідних даних та вимог на розроблення розділу інженерно-технічних заходів цивільного

**захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації
об'єкта**

Додаток 4
до Методичних рекомендацій
щодо розроблення розділу
"Інженерно-технічні заходи
цивільного захисту (цивільної
оборони)"
у складі проектної документації
об'єктів

ЗРАЗКИ
оформлення завдань на розроблення розділу інженерно-
технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у
складі проектної документації об'єкта

Додаток 5
до Методичних рекомендацій
щодо розроблення розділу
"Інженерно-технічні заходи
цивільного захисту (цивільної
оборони)"
у складі проектної документації
об'єктів

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗРАЗКИ
оформлення листів органу, який видає вихідні дані та вимоги на
розроблення розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту
(цивільної оборони)

**А. Рекомендований зразок листа щодо надання додаткової
інформації для підготовки вихідних даних та вимог, необхідних
для розроблення розділу ІТЗ ЦЗ**

Публічне акціонерне товариство
"Інститут транспорту нафти"
04050, м. Київ, вул. Артема, 60

На № 05/80-1218 від 01.09.2012

Про розроблення розділу ІТЗ ЦЗ (ЦО) у складі проектної документації

Головне територіальне управління МНС України в Н-ській області розглянуло лист публічного акціонерного товариства "Інститут транспорту нафти" щодо необхідності розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) (далі - розділ ІТЗ ЦЗ) у складі проектної документації будівництва об'єкта "Пульпопровід USP ТОВ "Єристівський ГЗК" та повідомляє.

Зазначеної у зверненні ПАТ "Інститут транспорту нафти" інформації недостатньо для прийняття обґрунтованого рішення щодо доцільності розроблення та змісту розділу ІТЗ ЦЗ у складі зазначеної проектної документації будівництва об'єкта.

Враховуючи зазначене, Головне територіальне управління вважає за доцільне замовнику будівництва (за його дорученням ПАТ "Інститут транспорту нафти") надати наступну інформацію:

відомості щодо віднесення об'єкта будівництва на етапі проектування до переліку об'єктів національної економіки, згідно з [постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2010 р. № 227 \(дск\)](#);

результати проведення ідентифікації об'єкта щодо його віднесення до об'єктів підвищеної небезпеки (відповідно до [Закону України від 18 січня 2001 р. № 2245-III](#) "Про об'єкти підвищеної небезпеки" та [постанови Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 956](#) "Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки");

техніко-економічні характеристики об'єкта будівництва (технічні характеристики пульпопроводу, детальний маршрут проходження траси пульпопроводу, місця розташування перекачувальних насосних станцій, економічні показники, чисельність персоналу інше).

Враховуючи вищезазначене, Головне територіальне управління пропонує ПАТ "Інститут транспорту нафти" із врахуванням зазначених пропозицій підготувати відповідно до вимог ДСТУ Б.А.2.2-7:2010 та надати до Головного територіального управління уточнений запит на видачу вихідних даних і вимог, необхідних для розроблення розділу ІТЗ ЦЗ.

Начальник Головного
територіального
Управління
МНС України в N-ській
області
полковник служби
цивільного захисту

М.В. Карапишенко

(підпис, дата)

**Б. Примірний зразок листа щодо внесення змін до раніше
наданого завдання стосовно розроблення розділу "Інженерно-
технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)"**

ВАТ "СелідовХімпром"
81012, N-ська область,
м. Селідове, вул. Корольова, 2

На № 06-60/f581 від 26.12.2011

Про надання вихідних даних і вимог на проектування

Головне територіальне управління МНС України в N-ській області розглянуло лист щодо перегляду раніше наданих вихідних даних та вимог на розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)" у складі проектної документації будівництва об'єкта "Реконструкція цеху уловлювання ВАТ "СелідовХімпром" (далі - об'єкт будівництва) стосовно проектування та будівництва захисної споруди цивільного захисту (цивільної оборони) (далі - захисна споруда) та повідомляє.

Головне територіальне управління розглянуло технічний звіт ВАТ "Південьпроект" стосовно результатів обстеження і оцінки технічного стану будівельних конструкцій підвального приміщення, яке пропонується дообладнати під захисну споруду, та вважає можливим організувати захист персоналу об'єкта будівництва шляхом пристосування підвального приміщення, яке пройшло вищезазначене обстеження, під захисну споруду - протирадіаційне укриття (далі - ПРУ).

Враховуючи зазначене, Головне територіальне управління надає змїну до раніше наданих вихідних даних та вимог на проектування цього об'єкта будівництва за умови включення до відповідної проектно-кошторисної документації проектних рішень щодо пристосування вищезазначеного приміщення під ПРУ із врахуванням рекомендацій ВАТ "Південьпроект".

Додатки:

1. Зміна до завдання на розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)" у складі проектної документації об'єкта "Реконструкція цеху уловлювання ВАТ "СелідовХімпром", на 1 арк., в 1 прим.

Начальник
Головного
територіального
Управління
МНС України в
Н-ській області
полковник
служби
цивільного
захисту

(підпис, дата)

М.В. Карапишенко

В. Примірний зразок листа щодо недоцільності розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)"

ТОВ "ТРІО"
95048, АР Крим,
м. Сімферополь,
вул. Балаклавська, 68

На № 04-/12-РВ від 18.01.2012

Про надання вихідних даних і вимог на проектування

Головне територіальне управління МНС України в Н-ській області розглянуло звернення ТОВ "ТРІО" стосовно надання вихідних даних і вимог на розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)" у складі проектної документації об'єкта "Капітальний ремонт газопроводу ШДО DN 700, 800 на ділянці Шебелинка-Дніпропетровськ км 23 - 29,6" (далі - об'єкт будівництва) і повідомляє.

Об'єкт будівництва не потрапляє до небезпечних зон, визначених пунктами 1.3 - 1.6 державних будівельних норм ДБН В.1.2-4 "Система надійності та безпеки в будівництві. Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)". Крім того, він не відноситься до об'єктів, які мають категорію з цивільного захисту (цивільної оборони). Також, відповідно до інформації, наданої замовником, на об'єкті будівництва не передбачається постійної присутності обслуговуючого персоналу, що не потребує проектних рішень стосовного його захисту.

Враховуючи вищезазначене та відповідно до вимог пункту 5.2 ДСТУ Б А.2.2-7:2010 "Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Основні положення" Головне територіальне управління МНС України в Н-ській області вважає, що проектна документація зазначеного об'єкта будівництва не потребує розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)".

Начальник Головного
територіального
Управління
МНС України в Н-ській
області
полковник служби
цивільного захисту

_____ М.В. Карапишенко
(підпис, дата)

{Текст взято з сайту МНС України <http://www.mns.gov.ua/>}
